

Vlaams
Parlement

stuk **1952** (2012-2013) – Nr. 2
ingediend op 21 mei 2013 (2012-2013)

Ontwerp van decreet

betreffende de integrale jeugdhulp

Hoorzittingen

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid
uitgebracht door de dames Marijke Dillen,
Helga Stevens, Sonja Claes en Mieke Vogels

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers.

Vaste leden:

de dames Sonja Claes, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack;
de heer Peter Gysbrechts, mevrouw Vera Van der Borght;
de dames Mia De Vits, Else De Wachter;
de dames Lies Jans, Helga Stevens;
mevrouw Ulla Werbrouck;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de dames Caroline Bastiaens, Griet Coppé, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
de heer Wim Van Dijk, mevrouw Linda Vissers, de heer Wim Wienen;
de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Goedele Vermeiren;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Stukken in het dossier:

1952 (2012-2013) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

INHOUD

I.	Uiteenzetting door de heer Geert Decock, voorzitter van de commissie Jeugdrecht van de Orde van Vlaamse Balies en voorzitter van de Unie van Jeugdadvocaten.....	5
	1. Inleiding	5
	2. Recht op toegang tot de jeugdhulp	5
	3. Bijstand door een advocaat.....	7
II.	Vragen van de leden.....	8
III.	Uiteenzetting door de heer Frederic Vroman, parket procureur des Konings in Gent, sectie Jeugd.....	9
	1. Mentaliteitswijziging.....	9
	2. Communicatie tussen jeugdparquet, politie en hulpverlening	9
	3. Wachtlijsten	9
	4. Bemiddeling.....	9
	5. Territoriale bevoegdheid van toegangspoort, OCJ en VK.....	10
	6. Vordering tot hoogdringende maatregelen	10
	7. Brussel	10
	8. Overgangsrecht	10
IV.	Uiteenzetting door de heer Marc Ternest, voormalig teamverantwoordelijke sociale dienst, Jeugdrechtbank Gent.....	11
	1. Hoe is de huidige situatie?.....	11
	2. Trajectbegeleiding	11
	3. Bijstandspersoon	12
	4. Indicatiestelling.....	12
	5. Ondersteuningscentrum Jeugdzorg	12
	6. Bureau en bemiddelingscommissie.....	12
	7. Overige opmerkingen.....	12
	8. Aanbevelingen	13
V.	Vragen van de leden.....	14
VI.	Uiteenzetting door de heer Jan Bosmans en mevrouw Evelien Devriese, Vlaams Welzijnsverbond	15
VII.	Vragen van de leden.....	17
VIII.	Uiteenzetting door de heer Stefan Grielens, voorzitter van de internettensamenwerkingscel CLB	18
IX.	Vragen van de leden.....	21
X.	Uiteenzetting door mevrouw Agnes Onghena, inhoudelijk coördinator CAW regio Dendermonde, lid regionale stuurgroep Oost-Vlaanderen en lid netwerkstuurgroep Waas en Dender.....	22
XI.	Vragen van de leden.....	24

XII.	Uiteenzetting door mevrouw Hilde Linssen, stafmedewerker van Netwerk tegen Armoede, en mevrouw Tania Godefroot, mama en ervaringsdeskundige	25
1.	Armoede is niet gelijk aan een moeilijke opvoedingssituatie	25
2.	Jeugdhulpverlening	25
3.	Preventieve hulpverlening	25
4.	Kinderrechten en ouderrechten.....	26
5.	Trajectbegeleiding en modulering	26
6.	Participatie in de integrale jeugdhulp	26
XIII.	Uiteenzetting door mevrouw Ingrid Crabbe, Regionaal OverlegPlatform Participatie Oost-Vlaanderen (Roppov).....	27
XIV.	Vragen van de leden.....	27
XV.	Uiteenzetting door prof. dr. Rudi Roose, faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, vakgroep Sociale Agogiek, Universiteit Gent	28
XVI.	Vragen van de leden.....	30
XVII.	Uiteenzetting door de heer Karel De Vos, directeur Jongerencentrum Cidar	31
XVIII.	Vragen van de leden.....	32
XIX.	Uiteenzetting door mevrouw Ineke Glissenaar, directeur-bestuurder van het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ) in Amsterdam	34
XX.	Vragen van de leden.....	35
XXI.	Uiteenzetting door mevrouw Ann Moens, stafmedewerker ambulante geestelijke gezondheidszorg, Zorgnet Vlaanderen.....	37
XXII.	Vragen van de leden.....	40
XXIII.	Uiteenzetting door de heer Paul Van den Bossche, directeur Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Oost-Vlaanderen	41
XXIV.	Vragen van de leden.....	44
XXV.	Uiteenzetting door de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechten-commissaris.....	45
1.	Historiek.....	45
2.	Ankerpunten.....	45
3.	Recht op participatie en inspraak	45
4.	Recht op respect voor het gezinsleven	46
5.	Recht op passende jeugdhulp.....	46
6.	Rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp – Brede instap	47
7.	Recht op informatie, duidelijke communicatie en bijstand	47
8.	Aandacht voor specifieke doelgroepen en problematieken	47
XXVI.	Vragen van de leden.....	47
	Gebruikte afkortingen	53

Bijlage: zie [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be/dossierpagina) op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid hield op dinsdag 23 april, woensdag 24 april en dinsdag 7 mei 2013 hoorzittingen over het ontwerp van decreet betreffende de integrale jeugdhulp.

Op dinsdag 23 april 2013 hoorde de commissie achtereenvolgens de heer Geert Decock, voorzitter van de commissie Jeugdrecht van de Orde van Vlaamse Balies en voorzitter van de Unie van Jeugdadvocaten, de heer Frederic Vroman, parket procureur des Konings Gent, sectie Jeugd, de heer Marc Ternest, voormalig teamverantwoordelijke sociale dienst, Jeugdrechtbank Gent, de heer Jan Bosmans en mevrouw Evelien Devriese, Vlaams Welzijnsverbond, de heer Stefan Grielens, voorzitter van de internettensamenwerkingscel CLB, mevrouw Agnes Onghena, inhoudelijk coördinator CAW regio Dendermonde, lid regionale stuurgroep Oost-Vlaanderen en lid netwerkstuurgroep Waas en Dender, mevrouw Hilde Linssen, stafmedewerker van Netwerk tegen Armoede samen met mevrouw Tania Godefroot, mama en ervaringsdeskundige, en ten slotte mevrouw Ingrid Crabbe, Regionaal OverlegPlatform Participatie Oost-Vlaanderen (Roppov).

Op woensdag 24 april 2013 hoorde de commissies achtereenvolgens prof. dr. Rudi Rooze, faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, vakgroep Sociale Agogiek, Universiteit Gent, de heer Karel De Vos, directeur Jongerencentrum Cidar, mevrouw Ineke Glissenaar, directeur-bestuurder van het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg, Amsterdam, mevrouw Ann Moens, stafmedewerker ambulante geestelijke gezondheidszorg, Zorgnet Vlaanderen en de heer Paul Van den Bossche, directeur Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Oost-Vlaanderen.

Op dinsdag 7 mei 2013 lichtten de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris, en de dames Inge Schoevaerts en Leen Ackaert van het Kinderrechtencommissariaat het advies toe van het Kinderrechtencommissariaat. Dit advies is te vinden op de [dossierpagina](http://dossierpagina.vlaamsparlement.be) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

I. UITEENZETTING DOOR DE HEER GEERT DECOCK, VOORZITTER VAN DE COMMISSIE JEUGDRECHT VAN DE ORDE VAN VLAAMSE BALIES EN VOORZITTER VAN DE UNIE VAN JEUGDADVOCATEN

De heer *Geert Decock* spreekt als voorzitter van de commissie Jeugdrecht van de Orde van Vlaamse Balies en als voorzitter van de Unie van Jeugdadvocaten. Beide organisaties hebben een gelijklopende visie op het ontwerp van decreet betreffende de integrale jeugdhulp.

1. Inleiding

De uitbouw van de integrale jeugdhulp is al vijftien jaar aan de gang. Naast appreciatie voor iedereen die zich tijdens deze lange periode achter dit project geschaard heeft, roept de lange termijn eveneens wat vragen op. Moet het beleid bijvoorbeeld geen andere constructie in overweging nemen? De uiteindelijke appreciatie is aan het Vlaams Parlement, maar de spreker wil niet nalaten hierover zijn bezorgdheid uit te drukken.

2. Recht op toegang tot de jeugdhulp

De Orde van Vlaamse Balies beklemtoont reeds langer dat alle minderjarigen een correcte toegang tot de jeugdhulp verdienen binnen het kader van een principieel recht op jeugdhulp. Artikel 6 zegt echter dat er een recht is op jeugdhulp, maar dan wel binnen het beschikbare jeugdhulpaanbod en binnen de beschikbare kredieten. Deze laatste beperking is pas in een van de laatste versies aan de tekst toegevoegd. De hulpvrager (zowel de minderjarige als zijn ouder of opvoedingsverantwoordelijke) heeft bijgevolg slechts een minimaal recht op jeugdhulp.

De jeugdadvocatuur heeft het belang van de toegang tot de jeugdzorg en van een kwalitatieve invulling ervan ook benadrukt in Commissie Jeugdzorg (*Parl. St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 872/10). Mevrouw Van Rumst heeft het toen gehad over de nood aan psychiatrische opvang voor minderjarigen. In procedures bij de jeugdrechtbanken blijkt namelijk geregeld dat men nergens heen kan met jongeren met een psychiatrische problematiek. De enige mogelijkheid is een forensische opname voor een delinquent dossier.

De voorbije twee jaar is er op het vlak van de toegang tot de jeugdhulp niet veel vooruitgang geboekt. Binnen de advocatuur bestaat de indruk dat het huidige ontwerp van decreet niet gemaakt is voor de hulpvragers, maar voor de hulpverlening. Ook het Kinderrechtencommissariaat twijfelt eraan of er voldoende aandacht is voor de hulpvraag van de minderjarige in de jeugdhulpverlening.

De gemandateerde voorzieningen vervangen het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg en in belangrijke mate ook de bemiddelingscommissie. Naarmate de teksten evolueerden werd het steeds duidelijker dat er niet zoveel verandert. Er is geen groot verschil tussen het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg en het OCJ. De problematische opvoedingssituaties worden voortaan verontrustende situaties genoemd. De gemandateerde voorzieningen appreciëren de maatschappelijke noodzaak. Een gemandateerde voorziening zal, indien ze dit nodig vindt, zonder de bemiddelingscommissie, een zaak kunnen doorsturen naar het jeugdparket met de vraag om gerechtelijke jeugdhulpverlening te organiseren.

Een fundamenteel verschil tussen het huidige Comité voor Bijzondere Jeugdzorg en het nieuwe OCJ is dat de toegang voortaan onmogelijk wordt voor minderjarigen en hun ouders. Het is voor de spreker, en wellicht ook voor ouders en minderjarigen, onduidelijk welke jeugdhulpaanbieder de nodige niet rechtstreeks toegankelijke hulpverlening kan voorstellen. Hij geeft het voorbeeld van een zestienjarige jongen die na de echtscheiding van zijn ouders altijd bij zijn moeder heeft gewoond. Als de moeder sterft, trekt de jongen bij zijn vader in, maar dat loopt mis. In dergelijke gevallen kon men vroeger altijd terecht bij het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg dat op korte tijd een aangepaste jeugdhulpverlening organiseerde. Met dit ontwerp van decreet is dat niet meer mogelijk. Jongeren zullen zich tot een jeugdhulpaanbieder moeten wenden, al is nergens aangegeven wie dat precies moet zijn. Slechts wie vertrouwd is met jeugdhulpverlening weet nog tot welke instantie hij zich kan richten. De spreker pleit samen met het Kinderrechtencommissariaat voor een vast aanspreekpunt voor een eerstelijns hulpvraag van kinderen en ouders.

De zestienjarige uit het voorbeeld kan eventueel bij het CLB terecht, maar het CLB kan zonder de jongere te horen bijvoorbeeld beslissen dat dit geen dossier is voor de jeugdhulpverlening. Na die beslissing kan de jongere niet naar de toegangspoort voor meer gespecialiseerde maar niet rechtstreeks toegankelijke hulp. Artikel 20 bepaalt dat jeugdhulpaanbieders de minderjarigen kunnen aanmelden bij de toegangspoort. De minderjarige zelf kan dat niet doen. De tekst is op dat punt weliswaar minder expliciet gemaakt dan eerdere versies, maar het blijft zo dat enkel jeugdhulpaanbieders zich tot de toegangspoort kunnen richten. Artikel 29 vermeldt een uitzondering. Een minderjarige kan zelf naar de toegangspoort stappen als drie voorwaarden cumulatief vervuld zijn: de minderjarige heeft een hulpvraag gesteld die niet beantwoord werd om een andere reden dan de volledige bezetting van de capaciteit, er is geen dossier bij een gemandateerde voorziening en de minderjarige, zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken kunnen aantonen dat er een poging tot bemiddeling heeft plaatsgevonden. Over de bemiddeling zegt het ontwerp van decreet echter niet veel meer dan dat bemiddeling mogelijk is. Wat die bemiddeling inhoudt, geeft het ontwerp van decreet niet aan. Het is evenmin duidelijk hoe iemand kan aantonen dat bemiddeling heeft plaatsgevonden. Ook in het ontwerp voor het proefproject in Oost-Vlaanderen, dat wellicht model zal staan voor de uitvoeringsbesluiten, wordt bemiddeling niet eens vermeld. Van zodra Oost-Vlaanderen op 16 september 2013 van start gaat als proefproject kan een jongere die niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp-

verlening vraagt, niet geholpen worden als de jeugdhulpaanbieder op de eerste lijn hem niet bijstaat. De toegangspoort zal vragen dat er eerst een bemiddelingspoging gebeurt, maar in het ontwerp van decreet en in het uitvoeringsbesluit staat alleen dat de bemiddelingscommissies zijn afgeschaft. Nergens wordt bepaald waar en hoe bemiddeling voortaan zal worden aangeboden.

De heer Geert Decock geeft toe dat de werking van de bemiddelingscommissies voor verbetering vatbaar is. Ze spelen immers niet alleen een bemiddelende rol, maar verwijzen ook door naar de gerechtelijke jeugdhulp. De spreker twijfelt eraan of die functies combineerbaar waren. Maar in plaats van een antwoord te zoeken op die vragen of kritiek, heeft het beleid de bemiddelingscommissies dan maar meteen afgeschaft.

3. Bijstand door een advocaat

Vanuit de positie van de (jeugd)advocatuur gaat de heer Geert Decock in op de bijstand aan de hulpvragers in de jeugdhulpverlening. Er zijn al diverse voorstellen geformuleerd om advocaten te installeren voor minderjarigen. Die voorstellen vertrekken van het standpunt dat een minderjarige recht heeft op de bijstand van een advocaat in elke gerechtelijke en administratieve procedure die hem aanbelangt. De term ‘administratieve procedure’ verwijst ook naar de procedures in het kader van de jeugdhulpverlening van de Vlaamse overheid. Het ontwerp van decreet gaat echter niet in op deze vragen. Daarom benadrukt de spreker opnieuw de noodzaak van een wet over advocaten voor minderjarigen, al beseft hij dat dit gerealiseerd dient te worden op het federale niveau.

In het huidige ontwerp van decreet zou dergelijke wet impliceren dat minderjarigen minimaal moeten worden bijgestaan door een jeugdadvocaat telkens als ze verschijnen bij de toegangspoort of als ze een dossier hebben bij een van de twee gemandateerde voorzieningen. De minderjarigen worden bijgestaan om bij de toegangspoort een concrete invulling te krijgen van hun hulpvraag of om te weten dat ze ook in het kader van de vrijwillige jeugdhulpverlening het recht hebben om niet in te gaan op een aanbod van de jeugdhulp. In een dergelijk geval kan hij worden doorverwezen naar (het parket bij) de jeugdrechter, waar hij dan wordt beoordeeld in een tegensprekelijk debat. Het is absoluut belangrijk dat er bijstand is bij dergelijke beslissingen die een grote impact kunnen hebben op het leven van het kind.

In de huidige situatie is er een tegensprekelijk debat als het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg vaststelt dat er moet opgetreden worden, en naar de bemiddelingscommissie gaat. Het ontwerp van decreet voorziet in een tegensprekelijk debat als het OCJ of het VK vaststelt dat de hulpverlening maatschappelijk noodzakelijk is. Op dat tegensprekelijke debat worden alle partijen gehoord, en wordt er een inschatting gemaakt van de mogelijkheden van een vrijwillige hulpverlening. Eventueel wordt er beslist om de cliënt door te sturen naar het parket bij de jeugdrechtbank. Op dat cruciale moment dat zijn rechten in het gedrang zijn, kan een minderjarige zich niet laten bijstaan door een advocaat. Momenteel wordt een minderjarige bij de bemiddelingscommissie wel geregeld bijgestaan door een advocaat. Veel bemiddelingscommissies stellen namelijk een advocaat aan voor de minderjarige, zeker als ze weten dat ook de ouders door een advocaat worden bijgestaan. In het tegensprekelijke debat bij het OCJ of het VK is niet aan een advocaat gedacht. De Orde van Vlaamse Balies heeft minister Vandeurzen voorgesteld de tekst op dit punt aan te passen.

In zijn antwoord heeft de minister verwezen naar de bijstandspersoon uit het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp. Dit systeem werkt echter niet. Er worden geen bijstandspersonen aangesteld. De bijstandspersoon van 2004 is in wezen een trajectbegeleider. Dat was zo bepaald in het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp, maar is in dit ontwerp van decreet afgevoerd.

Een trajectbegeleider is evenwel geen advocaat die een minderjarige bijstaat wanneer zijn rechten in het gedrang komen. Wanneer zowel in het vrijwillige als in het gerechtelijke circuit indringende beslissingen worden genomen, moet een jongere, naast de eventuele bijstandspersoon of trajectbegeleider, op de bijstand van een advocaat kunnen rekenen.

II. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Marijke Dillen* bevestigt dat de Orde van Vlaamse Balies een amendement heeft bezorgd aan de commissieleden. Het Vlaams Belang steunt dit verzoek tot amendering. Dat amendement beperkt zich echter tot de bijstand. In zijn uiteenzetting heeft de heer Decock gewezen op het ontbreken van een aanspreekpunt in de eerste lijn voor de minderjarigen. De spreekster vraagt naar suggesties om het ontwerp van decreet op dat punt te verbeteren.

Mevrouw *Mieke Vogels* vindt dat de heer Decock meteen de achilleshiel van het ontwerp van decreet heeft blootgelegd, namelijk het aanspreekpunt. Ze wil weten tot welke instantie de heer Decock zich zou wenden in het voorbeeld van de zestienjarige jongen.

Mevrouw *Else De Wachter* vindt dat de heer Decock de knelpunten in dit ontwerp van decreet duidelijk omschreven heeft. Deze houden verband met de rechtspositie van de jongere. Dat komt ook aan bod in het advies van het Kinderrechtencommissariaat. Juridische bijstand is heel belangrijk. De jongere heeft echter vooral nood aan iemand met wie hij vanaf het begin van de begeleiding een vertrouwensrelatie kan opbouwen. Ze wil vernemen of de trajectbegeleiding daarvoor kan instaan.

De heer *Peter Gysbrechts* zegt dat zijn twee belangrijkste vragen al beantwoord zijn in de uiteenzetting: welke impact heeft dit ontwerp van decreet op de werking van Justitie, en is Justitie voldoende betrokken bij de totstandkoming van het ontwerp van decreet. Hij wil voorts vernemen wie er verantwoordelijk zou moeten zijn voor het aanmeldingspunt.

De heer *Geert Decock* antwoordt mevrouw Vogels dat hij zich met de zestienjarige jongen zou wenden tot personen van wie hij hulp verwacht. Alles wordt spijtig genoeg bepaald door waar het dossier precies gesitueerd is en wie hij in die regio kent. Eerst zou hij een bespreking voorstellen bij het CLB, dat de jongen misschien zal doorsturen naar de toegangspoort. In Gent of Kortrijk zou hij zich ook kunnen wenden tot het Columbusproject, dat kan worden beschouwd als rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening. Het probleem is dat enkel wie voldoende gespecialiseerd is, zijn weg vindt. Hij kan echter niet garanderen dat dit ook de beste oplossing is en dat iedereen deze weg kan of zal vinden. Eigenlijk hoeft men niets nieuws uit te vinden. Wat goed is kan behouden blijven, al moet het beleid steeds proberen te verbeteren. Bij de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg zijn er veel goede consultants die het werkveld kennen en die de jeugdhulpverlening tot nu toe georganiseerd hebben. De spreker stelt de vraag waarom zij het aanspreekpunt niet kunnen blijven.

Trajectbegeleiding is goed geregeld in het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp. De afschaffing ervan heeft misschien te maken met financiële overwegingen. De trajectbegeleider is de bijstandspersoon in zowel het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige als in het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp. De advocaten spelen een andere rol: ze oefenen toezicht uit op belangrijke momenten wanneer de rechten in het gedrang komen. De spreker verwijst vooruit naar de bijdrage van mevrouw Glissenaar, die kritische bedenkingen zal maken over de bijstandspersoon in de integrale jeugdhulp. Trajectbegeleiding is iets anders dan waken over rechten van hulpvragers. Beide zijn nodig. De trajectbegeleider die de jongere begeleidt in al zijn contacten met de jeugdhulp en de advocaat die (alleen) de jongere bijstaat op de cruciale momenten wanneer zijn rechten in het gedrang kunnen komen: bij de toegangspoort, bij de gemandateerde voorziening en bij de jeugdrechter.

III. UITEENZETTING DOOR DE HEER FREDERIC VROMAN, PARKET PROCUREUR DES KONINGS IN GENT, SECTIE JEUGD

De heer *Frederic Vroman* spreekt ook namens de Nederlandstalige Unie van Jeugdmagistraten. Hij stelt vast dat dit ontwerp van decreet zal leiden tot een grote wijziging van de jeugdhulpverlening. De Comités voor Bijzondere Jeugdzorg en de bemiddelingscommissies worden afgeschaft en vervangen door een intersectorale toegangspoort tot de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening. De jeugdmagistraten kunnen de doelstellingen van het ontwerp van decreet onderschrijven, onder meer het tegengaan van de verkokering van de jeugdhulpverlening en het aanbieden van jeugdhulp op maat. Toch hebben ze ook een aantal bezorgdheden.

1. Mentaliteitswijziging

Vooreerst zal er bij alle actoren van de jeugdhulpverlening een mentaliteitswijziging nodig zijn om dit ontwerp van decreet in de praktijk te brengen. Een mentaliteitswijziging moet groeien van onderuit. Het is de bedoeling dat de hulpverlener op de eerste lijn aanklappend werkt. Eventueel moet hij de minderjarige doorverwijzen naar vervolghulpverlening. In de praktijk werkt de eerstelijns hulpverlening, onder meer de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg en de VK's, niet altijd voldoende aanklappend. Op een bepaald ogenblik laten ze de minderjarige en zijn opvoedingsverantwoordelijken los, soms met ontsporingen tot gevolg. Dan moeten er zwaardere maatregelen worden genomen. Het omgekeerde komt ook voor. Soms zal de vrijwillige hulpverlening te aanklappend werken en te lang aarzen om over te stappen op gedwongen hulpverlening. Soms moeten jeugdhulpverleners moedig zijn en zaken durven melden aan het jeugdparket. Hij hoopt dat de noodzakelijke mentaliteitswijziging er zal komen.

2. Communicatie tussen jeugdparket, politie en hulpverlening

Het OCJ en het VK zullen de enige instanties zijn die minderjarigen kunnen doorverwijzen naar het jeugdparket voor het opleggen van gedwongen hulpverlening. Ze zijn volgens artikel 32 ook het exclusieve aanspreekpunt van de jeugdhulpverlening als die de kansen van de minderjarige niet meer kan vrijwaren. Alleen in het geval van het spreekrecht voor de hulpverlener – artikel 458bis van het Strafwetboek – kan er rechtstreeks worden gemeld aan het jeugdparket. De spreker suggereert om de eerstelijns hulpverleners toe te staan om rechtstreeks te communiceren met het parket. Het zou eenvoudiger zijn mocht het jeugdparket, dat van de politie verneemt of er hulpverlening loopt, bij de hulpverlening kunnen navragen hoe de hulpverlening verloopt. De omweg langs het OCJ of het VK maakt het niet eenvoudiger, mede omdat deze instanties hiervan vaak niet eens op de hoogte zullen zijn. Dat zou ook in overeenstemming zijn met de filosofie van de wetswijziging van artikel 458bis van het Strafwetboek en van projecten zoals het Protocol van Moed.

3. Wachtlijsten

Een derde opmerking betreft de wachtlijsten. Het is positief dat men de behandelingstermijn overal heel kort wil houden. In de praktijk verloopt de toegang tot het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg namelijk moeilijk. Daardoor kan het soms maanden duren vooraleer de hulpverlening op gang komt. Men zal er wel voor moeten zorgen dat de eerstelijns hulpverlening over voldoende capaciteit beschikt om de hulpvragen te beantwoorden. Zo niet wordt het probleem verlegd van het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg naar de eerstelijns hulpverlening.

4. Bemiddeling

Een vierde aandachtspunt is de bemiddeling. Hoewel de bemiddelingscommissie verdwijnt, blijft de bemiddeling heel belangrijk. Een minderjarige kan immers alleen naar de toegangspoort stappen om hulp te krijgen als er een bemiddelingspoging is geweest. Uit het ontwerp van decreet blijkt echter niet wie die bemiddelingsrol moet opnemen.

De derde voorwaarde van artikel 29 is dat rechtstreekse toegang uitgesloten is als er een procedure loopt bij het OCJ of het VK. Het is echter niet duidelijk wat het ontwerp van decreet precies bedoelt met de term ‘procedure’. Dat moet worden verduidelijkt. Het OCJ en het VK zullen ook bemiddelen met de minderjarige en zijn ouders. In het kader van de maatschappelijke noodzaak gaan ze na of hulp noodzakelijk is. Ze proberen de minderjarige en zijn ouders ook te overtuigen om mee te werken met de vrijwillige hulpverlening. Ze hebben ervaring met bemiddeling. De spreker vraagt of het niet eenvoudiger zou zijn om het OCJ en het VK ook te laten bemiddelen met het oog op het toewijzen van jeugdhulp als er een conflict is tussen de minderjarige en zijn eerstelijns hulpverlener. Dat zou beter zijn dan het inschuiven van een nieuwe dienst.

5. Territoriale bevoegdheid van toegangspoort, OCJ en VK

Ten vijfde zegt artikel 19 dat de territoriale bevoegdheid van de toegangspoort bepaald wordt door de woonplaats van de minderjarige. De Raad van State heeft al gesuggereerd om het begrip woonplaats te vervangen door het begrip verblijfplaats, dat in artikel 44 van de Jeugdwet gebruikt wordt om de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank te bepalen.

6. Vordering tot hoogdringende maatregelen

Artikel 47 legt als bijkomende voorwaarde op dat het verlenen van vrijwillige hulpverlening niet meteen mogelijk is omdat de vereiste instemmingen niet werkelijk zijn verkregen. Daarmee wil men voorkomen dat er gedwongen hulpverlening wordt opgelegd omdat de hulpverlening niet beschikbaar zou zijn of omdat er geen aanbod zou zijn. Het is echter niet duidelijk wat het jeugdparket moet doen met de minderjarige als die niet naar huis kan of mag, en er geen plaats is in het crisisnetwerk integrale jeugdhulp. Moet het jeugdparket de jongere in de jeugdcel stoppen totdat het crisisnetwerk bereikbaar is? De spreker twijfelt eraan of de woorden ‘niet werkelijk zijn verkregen’ moeten worden behouden. Deze woorden behouden betekent dat men er steeds voor moet zorgen dat de hulpverlening bereikbaar is en dat er voldoende plaatsen zijn in de crisisnetwerken.

7. Brussel

Het valt te betwijfelen of de begrippen van het ontwerp van decreet betreffende de integrale jeugdhulp te integreren zijn in de Brusselse juridische werkelijkheid. Er kunnen bijvoorbeeld problemen rijzen in de overgang van de hoogdringende procedure naar de vrijwillige hulpverlening. In de Brusselse ordonnantie staat immers dat de jeugdrechter maatregelen oplegt bij hoogdringendheid. Dan moet het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg vrijwillige hulpverlening organiseren. Wie zal daarvoor verantwoordelijk zijn in de toekomst: het OCJ, het VK of de sociale dienst van de jeugdrechtbank? Het ontwerp van decreet wijst deze taak toe aan de sociale dienst van de jeugdrechtbank. Zal dat in Brussel anders moeten verlopen? Dat moet verduidelijkt worden in de overgangsmaatregelen. Overleg met de Brusselse instanties is noodzakelijk.

8. Overgangsrecht

Artikel 100, §2, bepaalt dat een doorverwijzing van een bemiddelingscommissie geldt als een aanmelding van een gemandateerde voorziening. De spreker is van oordeel dat dit ook in de omgekeerde richting moet worden geregeld, zeker binnen de proefregio. Men moet immers voorkomen dat een minderjarige, die doorverwezen is door een bemiddelingscommissie in Gent, opnieuw een bemiddelingsverzoek moet indienen mocht hij bijvoorbeeld naar Brugge verhuizen.

IV. UITEENZETTING DOOR DE HEER MARC TERNEST, VOORMALIG TEAM-VERANTWOORDELIJKE SOCIALE DIENST, JEUGDRECHTBANK GENT

De heer *Marc Ternest* was tot voor kort teamverantwoordelijke bij de sociale dienst van de Jeugdrechtbank in Gent, maar is inmiddels met pensioen. Hij spreekt op vraag van het werkveld, zowel consulenten als medewerkers van private voorzieningen, die zelf het woord niet willen nemen omdat ze geen problemen willen met hun rechtstreekse administratieve overheid. Hij sluit zich volledig aan bij de opmerkingen van de voorgaande sprekers en bij het advies van het Kinderrechtencommissariaat. Meer dan twaalf jaar geleden wilde men met de integrale jeugdhulp samenwerking realiseren tussen een aantal sectoren. Iedereen stond achter de toen gehanteerde positieve visie van eenduidigheid en samenwerking.

1. Hoe is de huidige situatie?

De uitwerking verliep boven het hoofd van de hulpverleners, en de inspraak van het werkveld was slechts minimaal en pro forma. Op dit ogenblik is de integrale jeugdhulp iets van het VAPH en van het Agentschap Jongerenwelzijn. Andere sectoren, onder meer Onderwijs en Kind en Gezin, zijn nog niet betrokken. Ook de link met de jeugdpsychiatrie blijft onduidelijk.

De spreker zal enkele opmerkingen verwoorden over de memorie van toelichting. Deze opmerkingen zijn afkomstig van het werkveld.

2. Trajectbegeleiding

Er is voor gekozen om niet langer trajectbegeleiding te organiseren in de toegangspoort. Deze bewuste keuze heeft echter zware consequenties voor de rechtspositie van de minderjarige. De consulent van het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg is verantwoordelijk voor de coördinatie en de controle van de hulpverlening. Minstens om de zes maanden is er een evaluatie van de lopende hulpverlening. De minderjarige, zijn ouders en opvoeders en andere betrokkenen worden daarbij gehoord, al dan niet afzonderlijk. Dat is een verplichting. Binnen deze besprekingen kan de consulent peilen of het belang van de minderjarige niet wordt geschaad. Als dit het geval blijkt te zijn, dan wordt de voorziening hierop aangesproken. Dit wordt gemeld aan het bureau of aan de teamverantwoordelijke, die de regioverantwoordelijke en de afdeling hiervan op de hoogte brengt.

In het ontwerp van decreet is er niet langer sprake van een rode draad in de hulpverlening, namelijk één persoon die de jongere blijft volgen tijdens het hulpverleningstraject en die een vertrouwensband opbouwt met de jongere en zijn gezin. Niemand heeft zin om zijn verhaal telkens opnieuw te doen aan verschillende personen. Tot nu toe was dit de rol van de consulent. Een consulent geniet het vertrouwen van minderjarigen en ouders omdat hij meer weet en aanvoelt dan wat in een dossier beschreven staat. Ook op dit vlak betekent dit ontwerp van decreet een verarming.

Dit ontwerp van decreet spreekt over gedeelde verantwoordelijkheid. Als het belang van de minderjarige wordt geschonden, dan heeft iedereen de plicht om dat aan te geven. Theoretisch is dat heel mooi. Een opvoeder in een voorziening, die merkt dat er dingen gebeuren die niet kunnen, zal echter niet snel reageren in eigen naam, uit schrik om zijn of haar werk te verliezen. Ook de ouders moeten heel sterk in hun schoenen staan als ze een moeilijk issue willen aanhalen, bijvoorbeeld over de controle op de centen van minderjarigen in een pleeggezin. Wie heeft uiteindelijk een mandaat om verdere stappen te zetten? Een uithuisplaatsing van een minderjarige is een ingrijpende gebeurtenis. Het is de overheid die het mandaat geeft, maar ook de controle erop moet een taak van de overheid zijn. In casu de consulenten van het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg.

3. Bijstandspersoon

Het ontwerp van decreet voorziet in een bijstandspersoon, maar de bijstandspersoon heeft geen duidelijk mandaat, is niet verplicht en wordt niet betaald. Er wordt gerekend op bereidwilligheid binnen de context van de minderjarige. Op dit ogenblik zijn er al onvoldoende vrijwilligers om een jongere te vertegenwoordigen op het zogenaamde cliëntoverleg. Als er een vrijwilliger is, rijst de vraag wie dat precies is.

4. Indicatiestelling

Bij de indicatiestelling heeft de jongere het recht om gehoord te worden door de aanmelder, maar niet door het team Indicatiestelling. Dat blijft facultatief. Dat is logisch als men weet dat het gaat om een team van twee personen dat alle aanmeldingen moet opnemen. Een jongere heeft echter altijd het recht om gehoord te worden. Het gaat om niet rechtstreekse hulpverlening. In het kader van de participatie van de cliënt en de rechtspositie van de minderjarige is het evident dat zowel de minderjarige als de ouders moeten instemmen en dat zij gehoord worden door het team dat hen een diagnose moet geven voor verdere hulpverlening achter de toegangspoort.

5. Ondersteuningscentrum Jeugdzorg

Bij het OCJ kan iedereen aanmelden behalve de ouders en de jongere zelf. De hulpbehoefte wordt niet meer door de cliënt bepaald. Het belang van de minderjarige primeert op de instemming van de betrokkenen. Deze opstelling houdt in dat er geen sprake is van vrijwilligheid en dat er snel doorverwezen kan worden naar de jeugdrechtbank.

6. Bureau en bemiddelingscommissie

Het wegvallen van het Bureau voor Bijzondere Jeugdzorg en van de bemiddelingscommissie is moeilijk. De consulent krijgt in het OCJ de volle verantwoordelijkheid. Hij is zowel hulpverlener als rechter. Er is nog steeds sprake van vrijwilligheid, maar als een cliënt niet akkoord gaat met de consulent, dan kan deze laatste het dossier doorverwijzen naar het parket. Er is geen onafhankelijke en onpartijdige bemiddeling meer. De cliënten kunnen een tegensprekelijk debat vragen met de teamverantwoordelijke, maar enkel om de beslissing te horen. Er wordt niet meer bemiddeld. Voor consulenten is er geen gedeelde verantwoordelijkheid meer. Alleen de casebesprekingen in het team zijn een toetsing. Het is echter niet haalbaar om alle dossiers aan bod te laten komen op de casebespreking. De consulent moet steeds meer alleen beslissen. In de praktijk werkt deze werkwijze subjectiviteit zeer sterk in de hand, wat niet strookt met het streven naar meer eenduidigheid.

Van zodra de integrale jeugdhulp in werking treedt, weet elke medewerker wat zijn nieuwe opdracht wordt. Daar is heel veel tijd in gestoken. Consulenten melden dat ze op basis van recente informatie over de functie van het OCJ, er nooit voor hadden geopteerd om voor een OCJ te werken. Mochten ze opnieuw de keuze krijgen, dan zouden ze opteren voor een jeugdrechtbank waar de jeugdrechter beslist en de verantwoordelijkheid niet volledig op de consulent rust.

7. Overige opmerkingen

De scheiding tussen de gerechtelijke en de niet-gerechtelijke hulpverlening valt weg.

De keuze om de algemene preventie af te schaffen en te vervangen door vroegdetectie zal een aanzuigeffect hebben in de hulpverlening. Deze werkwijze stelt niet langer de samenleving in vraag voor groepen die uit de boot vallen. Het individu wordt verantwoordelijk gesteld. Dat is een spijtige tendens. In dit verband verwijst de heer Marc Ternest naar de Colruytbende in Zelzate. Een groep jongeren hing na het sluitingsuur rond op de parking van de Colruyt en haalde er allerlei zaken uit, die evenwel niet zo erg waren dat ze een tus-

senkomst van de jeugdrechtbank vergden. Een preventieteam heeft vastgesteld dat er in die omgeving heel weinig activiteiten waren voor jongeren. De Colruytbende is verdwenen door activiteiten voor jongeren te organiseren.

Het ontwerp van decreet legt heel wat zaken vast die nog uitgewerkt moeten worden, bijvoorbeeld de bemiddeling, de bijstandspersoon, het multidisciplinaire team, de prioriteitencommissie, het mandaat van de jeugdhulpregie en de aanpak van de niet-begeleide minderjarigen.

De gedegen vormingen en opleidingen waarvan sprake in het ontwerp van decreet, zijn er op dit ogenblik nog niet. Medewerkers worden op te korte tijd opgeleid om maatschappelijke noodzaak vast te stellen en eventueel gerechtelijke hulp in te schakelen.

Positieve elementen zijn de bestaande samenwerkingsverbanden tussen de rechtstreeks toegankelijke en de niet rechtstreeks toegankelijke hulpverlening en de modulewerking, die ervoor zorgt dat men aan eenzelfde gezin meerdere modules kan aanbieden.

De integrale jeugdhulp zal effect hebben op de gemeenschapsinstellingen en op de sociale diensten van de jeugdrechtbanken. De spreker vergelijkt de verhouding tussen de (oneigenlijke plaatsingen in de) gemeenschapsinstellingen en de jeugdpsychiatrie met die van een hartpatiënt die opgevangen wordt in een gespecialiseerd ziekenhuis voor levertransplantaties. De hartpatiënt wordt er goed verzorgd, maar aan zijn probleem wordt niets gedaan. Bovendien neemt hij de plaats in van een leverpatiënt.

Het team Jeugdhulpregie zal, net als de huidige centrale wachtlijst, niet in staat zijn om een oplossing te vinden voor de structurele tekorten. Het schrijnend tekort aan residentiële plaatsen zal door de integrale jeugdhulpverlening niet verbeterd worden. Door het oprichten van een prioriteitencommissie wordt het structurele tekort zelfs geïnstitutionaliseerd.

Investeren in jeugdhulpverlening heeft op langere termijn niets dan voordelen. Wie onvoldoende investeert in de jeugdhulpverlening, zadelt de maatschappij op met problemen. Hij geeft het voorbeeld van drie 17-jarige broers die in de jaren tachtig enkele ernstige feiten hebben gepleegd. De jongste van de drie kwam in een gemeenschapsinstelling terecht. Hij volgde er een opleiding en is nu geïntegreerd in de maatschappij. De twee anderen mochten na de feiten gewoon thuis blijven. Later pleegden ze een roofmoord. Nu leven ze, na hun gevangenisstraf, aan de rand van de maatschappij. Zij hebben de samenleving al veel geld gekost. De spreker benadrukt dat het voorbeeld geen alleenstaand geval is: de meeste jongeren die door consultants worden begeleid, komen uiteindelijk goed terecht. Op langere termijn kan jeugdhulp heel veel opbrengen.

Preventie impliceert dat de maatschappij tijdig moet tussenkomen en mensen de kans moet geven om hulp te krijgen. Dit ontwerp van decreet zal daartoe niet bijdragen. Het verbaast de heer Marc Ternest dat deze operatie wordt omschreven als budgetneutraal. Hij vraagt zich af hoe dat mogelijk is als men een nieuwe afdeling integrale jeugdhulp creëert. Zal men de bijkomende kosten compenseren door het afschaffen van de preventieteams, de bemiddelingscommissies en de bureaus bij de Comités voor de Bijzondere Jeugdbijstand? Waar blijven de noodzakelijke middelen voor bijkomende plaatsen in de hulpverlening?

8. Aanbevelingen

De spreker benadrukt dat het beleid moet investeren in jeugdhulp. Er moet worden gezorgd voor voldoende middelen. Met dit ontwerp van decreet zullen veel jongeren uit de boot vallen. Het zorgt ervoor dat de hulpvragers door het bos de bomen niet meer zien. De hulpzoekenden en alle maatschappelijke geledingen zoals CLB's en scholen moeten zeer goed geïnformeerd worden. Men mag het ook niet te moeilijk maken. Het is belangrijk dat

er een rode draad is voor de jongeren en hun ouders. De consulent moet zijn verantwoordelijkheid kunnen delen. Voldoende middelen zijn nodig. Men dient afspraken te maken, onder meer met de jeugdpsychiatrie.

Op dit ogenblik zijn er meer vragen onbeantwoord dan beantwoord. Het ontwerp van decreet moet grondig bijgestuurd worden. In zijn huidige vorm is het immers geen verbetering van de bestaande hulpverlening.

V. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Mieke Vogels* vraagt te verduidelijken waarom de consulenten die voor het OCJ hebben gekozen daar inmiddels spijt van hebben.

De heer *Peter Gysbrechts* heeft uit het betoog begrepen dat het werkveld niet warm loopt voor de integrale jeugdhulp. Hij heeft nochtans de indruk dat het werkveld openstaat voor vernieuwingen en verbeteringen. De ontgoocheling over het ontwerp van decreet moet groot zijn. Er werd ook voorgesteld om het ontwerp van decreet bij te sturen. Bij navraag bij andere sectoren zoals scholen en Kind en Gezin blijkt dat zij zich niet erg betrokken voelen. Zijn deze sectoren klaar voor het nieuwe decreet? De bemiddelingscommissie is afgeschaft, aan welke voorwaarden moeten de nieuwe bemiddelaars voldoen?

Mevrouw *Else De Wachter* heeft begrepen dat er bijsturingen aan het ontwerp van decreet worden voorgesteld. Er werden bekommernissen vanuit het werkveld, maar ook van jongeren en ouders geformuleerd. Er is een proefproject in Oost-Vlaanderen. Dit proefproject moet voldoende tijd krijgen om zijn vorm te zoeken, maar daarenboven moet voldoende tijd uitgetrokken worden om het proefproject te evalueren.

Volgens de heer *Marc Ternest* hebben de mensen van de Jeugdhulpregie het gevoel dat zij geen hulpverleners meer zijn. Dat wisten ze niet voor ze een keuze maakten. Men heeft de structuur uitgebouwd en tegen de mensen van de comités gezegd dat op 1 januari 2014 de comités ophouden te bestaan. De consulenten kunnen kiezen tussen onder meer de sociale dienst van de jeugdrechtbank, de toegangspoort, het team Indicatiestelling, het team Jeugdhulpregie en het multidisciplinaire team. De mensen die al meer dan twintig jaar aan hulpverlening doen, vinden dat de nieuwe opdracht geen hulpverlening meer is maar administratief werk. Als zij opnieuw mochten kiezen, dan hadden ze voor de jeugdrechtbank gekozen. Ook de gedeelde verantwoordelijkheid is een probleem. Ze zullen in de toekomst voor alles alleen staan. Vroeger was er feedback.

De andere sectoren zijn niet klaar. Diegenen die het volgen zijn op de hoogte, maar de basis niet. Er heerst daar verwarring. Er zal een lange periode nodig zijn om die sectoren, maar ook de gewone burgers, duidelijk te maken hoe men aan hulpverlening kan geraken.

Er is geen bemiddeling. Het werkveld heeft een voorstel gedaan, maar dat is nergens opgenomen. Het preventie- en verwijsbeleid, de vroegere jeugdbijstand, had een multidisciplinair team. Deze mensen zouden de bemiddeling kunnen opnemen. De bemiddeling moet neutraal zijn en mag niet geaffilieerd zijn aan een of andere tendens of instelling. De multidisciplinaire teams zijn daartoe in staat.

De consulenten vragen inspraak bij de evaluatie van de proefregio. De overheid heeft gekozen voor Oost-Vlaanderen. In Oost-Vlaanderen is er al een opstartproefregio geweest. Er is daar hard aan gewerkt. Aan het einde van de termijn stelde het werkveld voor, op suggestie van vertegenwoordigers uit de voorzieningen, om het experiment te verlengen. Dit voorstel werd unaniem goedgekeurd omdat het experiment te kort was om er besluiten uit te kunnen trekken. Er is niet op dat voorstel ingegaan.

De proefregio in Oost-Vlaanderen moet lang genoeg kunnen werken. Veel consultants zijn ervan overtuigd dat de vooropgestelde proefperiode, die al enkele keren is uitgesteld, te kort is. De vrees is dat de proefperiode te kort is en dat alles snel na 1 januari 2014 afgewerkt zal moeten worden. Bij de consultants rijst de vraag of zij inspraak krijgen en gehoord zullen worden. Dat het woord wordt gevoerd door een gepensioneerd consultant is veelzeggend. Er is informele druk binnen de sector. De spreker vraagt zich af of het geen tijd wordt dat Jongerenwelzijn en de belendende sectoren naar elkaar luisteren, efficiënt overleggen, eenduidige standpunten innemen en samen inspanningen doen om de afgesproken doelstellingen te bereiken.

VI. UITEENZETTING DOOR DE HEER JAN BOSMANS EN MEVROUW EVELIEN DEVRIESE, VLAAMS WELZIJSVERBOND

De integrale jeugdhulp is volgens de heer *Jan Bosmans* een van de langstlopende dossiers. Voor het Vlaams Welzijnsverbond beantwoordt dit ontwerp van decreet aan de ondertussen erg veranderde maatschappelijke context voor de jeugdhulp in Vlaanderen. Het ontwerp van decreet is transparanter, eenduidiger en leesbaarder dan het vorige. Het sluit aan bij de talrijke activiteiten en besprekingen die de afgelopen twee jaar werden gehouden, zoals de aanbevelingen van het evaluatierapport van het Instituut van de Overheid uit 2011, de hoorzittingen van de Commissie Jeugdzorg en de motie van aanbeveling (*Parl. St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1190/6), de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2009-2014 (*Parl. St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 191/6) van minister Vandeuren over de intersectorale toegangspoort, de betere afstemming met ‘Perspectief 2020. Nieuw ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap’ (*Parl. St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 632/1), het eerste advies van de Adviesraad Integrale Jeugdhulp over het voorontwerp van decreet, de visie en strategische keuzes van de Staten-Generaal Jeugdhulp van 2012 (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1798/1) en het advies van de SAR WGG van 2012 over dit ontwerp van decreet.

Het Vlaams Welzijnsverbond stemt in met de zes grote doelstellingen, die noodzakelijk zijn voor een betere jeugdhulp. Deze doelstellingen zijn de hoofdstukken uit het ontwerp van decreet: de vermaatschappelijking van de jeugdhulp, meer en tijdige toegang tot de jeugdhulp, gepast omgaan met situaties van verontrusting, het waarborgen van hulpcontinuïteit, het voorzien in een aanbod crisishulp en streven naar een maximale participatie van de minderjarige en zijn gezin aan die jeugdhulp. Een doelstelling is een streefdoel. Het ontwerp van decreet formuleert zijn ambities.

De motie van aanbeveling van de Commissie ad hoc Bijzondere Jeugdzorg (*Parl. St.* VI.Parl. 1998-99, nr. 1354/4) wordt algemeen als het startpunt voor de overgang naar een integrale jeugdhulp in Vlaanderen beschouwd. Sinds de goedkeuring van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp zijn er tien jaar verstreken. Integrale jeugdhulp is ambitieus, complex en meerlagig. Het is een langdurig proces en is dat voor alle actoren, overheidsorganen en beleidsniveaus. Niet voor niets opende het eerste standpunt van het Vlaams Welzijnsverbond in 1999 met een citaat van Montesquieu: “Gezien de ingewikkeldheid zullen we soms meer aandacht moeten besteden aan de orde der dingen dan aan de dingen zelf.” Dit geldt nog. Het blijft een immense uitdaging om de Vlaamse jeugdhulp intersectoraal, kwaliteitsvol, performant, sociaal rechtvaardig, participatief, relevant, toegankelijk en dus, maatschappelijk verantwoord te maken.

Een eerste, algemeen aandachtspunt is de afstemming tussen de ontwikkeling van de integrale jeugdhulp en de grote ontwikkelingen in elk van de deelsectoren. Nieuwe ontwikkelingen en regelgeving zijn momenteel overal in de maak zoals het Perspectief 2020 van het VAPH met de zorggarantie, de persoonsvolgende financiering, de multifunctionele centra en het expliciet inzetten op meer rechtstreeks toegankelijke hulp. Bij de CLB's zijn de opdrachten volop in verandering. Er is voorts de evolutie naar zorgprogramma's in de geestelijke gezondheidszorg. In Jongerenwelzijn stapte in 2013 meer dan 70 percent van

de private voorzieningen in een typegemoduleerde erkenning en financiering. Consulenten bereiden zich voor. De visie van de Staten-Generaal Jeugdhulp wordt in de loop van 2013 in een concreet actieplan vertaald. Voor Kind en Gezin is er het toekomstige decreet over de preventieve gezinsondersteuning met opvoedingsondersteuning, preventie, preventieve gezinszorg, Huizen van het Kind, maar ook de positionering, profilering en typegemoduleerde financiering van de ckg's. Het gedeeltelijk beperken van hun toegankelijkheid onderstreept de verantwoordelijkheid van een goed werkende toegangspoort, dat is trouwens zeker ook zo voor de CIG's. De pleegzorg ten slotte is in volle reorganisatie.

Intersectorale afstemming en samenwerking moeten sterker worden uitgebouwd en gemonitord. Er is blijvende nood aan duidelijke en concrete afspraken, procedures en bevoegdheden om op dit vlak van intenties naar realisaties te gaan.

Het Vlaams Welzijnsverbond vraagt aandacht voor de verschuiving van heel wat opdrachten naar rechtstreeks toegankelijke hulpverlening, aanmelders, trajectbegeleiders, multidisciplinaire teams, voorzieningen enzovoort. Extra werk vergt bijkomende middelen. Het Vlaams Welzijnsverbond is er voor te vinden dat de rechtstreeks toegankelijke hulp meer en beter uitgebouwd wordt, en dat de brede instap veel aandacht krijgt. Het hulpaanbod blijft schaars en de wachttijden voor jongeren en gezinnen blijven dikwijls onverantwoord lang. In het Antwerpse is een wachttijd van meer dan twee jaar voor residentiële jeugdzorg meer de regel dan de uitzondering, en het laatste CRZ-rapport vermeldt dat het aantal wachtenden voor een residentiële of semi-residentiële opvang 2425 minderjarigen bedraagt. Ook het Kinderrechtencommissariaat wijst hier in zijn advies uitdrukkelijk op. Artikel 12 stelt dat 30 percent rechtstreeks toegankelijk moet worden van het mobiele en ambulante aanbod en dat geldt ook bij uitbreiding. Dit artikel vergt meer toelichting en opvolging. Waarom 30 percent, welke effecten zal dit geven? Het meer rechtstreeks toegankelijk maken van de jeugdhulp mag, net zoals bij de vermaatschappelijking ervan, het voldoende beschikbaar stellen van de gepaste en noodzakelijke niet rechtstreekse hulp, niet verergeren.

De integratie van de gerechtelijke en de voortgezette hulp is positief. Maar ook hier zijn verdere afstemming en overleg, zeker na de staatshervorming die de overdracht van het jeugdsanctierecht inhoudt, nodig. Aan het uitklaren van de positie van de VK's werd ook hard gewerkt, maar ook hier zal hun relatie tot het OCJ moeten worden opgevolgd.

Het Vlaams Welzijnsverbond vraagt aandacht voor een heldere, transparante en begrijpbare structuur van de jeugdhulp. Dat is voor jongeren en gezinnen een voorwaarde om meer participatie mogelijk te maken. Er zal een intens communicatieproces in begrijpelijke taal moeten worden opgestart en uitgewerkt om de structuur voor te stellen.

Eind december 2012 beslisten de ministers Vandeurzen en Smet om de opstart van de intersectorale toegangspoort en van de gemandateerde voorzieningen in de proefregio uit te stellen tot september 2013. De proeffase is, en vermoedelijk geldt dit ook voor de andere sectoren, cruciaal om de werkbaarheid van de integrale jeugdhulp te toetsen. De proeffase is herleid tot drie en een halve maand, en de start van een nieuw schooljaar is niet inbegrepen in deze periode. Het Vlaams Welzijnsverbond maakt zich zorgen over de toepasbaarheid van integrale jeugdhulp voor minderjarigen met een beperking. Er is al veel geïnvesteerd om alles af te stemmen op de werking van de VAPH-voorzieningen. Specifieke gevoeligheden moeten in de uitvoeringsbesluiten vertaald worden zoals de flexibiliteit in de multifunctionele centra, de persoonsvolgende financiering en het onmiddellijk opstarten van hulp na aanmelding (of voor de toegangspoort zijn beslissing heeft genomen).

Het opstarten van de intersectorale toegangspoort is een omvangrijk, complex en delicaat proces voor alle betrokkenen. Er moet omzichtig worden gewerkt. Het kan niet zijn dat vertragingen, uitstel en onzekerheid het draagvlak verder blijven uithollen en ondergra-

ven. De integrale jeugdhulp is uitdagend, de moeite en uitvoering waard. De spreker roept alle agentschappen op met gebundelde krachten een goed werkende jeugdhulp mogelijk te maken vanaf 1 januari 2014.

Het is cruciaal dat de verdere opvolging en aansturing vanuit een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid gebeuren. Er zijn garanties nodig opdat ook na de opstart van de poort de nodige ruimte zal worden gegeven voor evaluatie en bijsturingen. Het is daarbij belangrijk het werkveld goed te beluisteren en samen sterk te werken aan een goedwerkende toegangspoort, maar ook aan alle mogelijke problemen of lacunes die dit omvangrijke programma van integrale jeugdhulp onvermijdelijk inhoudt. Het Vlaams Welzijnsverbond vraagt dat er op korte termijn duidelijkheid wordt gegeven over hoe alles georganiseerd zal worden. Men vraagt een structurele verankering van de bezorgdheden van het werkveld op alle niveaus van voorbereiding en implementatie. Het Vlaams Welzijnsverbond wil permanent vertegenwoordigd zijn in het managementcomité van integrale jeugdhulp. Daarvoor moeten de artikelen 61 en 62 van het ontwerp van decreet worden aangepast. Het Vlaams Welzijnsverbond wil immers niet alleen vertegenwoordigd zijn om de autonome werking van de toegangspoort te bewaken. Hun betrokkenheid situeert zich evenzeer op de volledige uitvoering, de intersectorale toetsing, de herschikkingen van het aanbod enzovoort. Deze aanpassing lijkt een minimumvereiste om het opheffen van de Adviesraad voor de Integrale Jeugdhulp te compenseren.

VII. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Mieke Vogels* vraagt hoe de sprekers de vermaatschappelijking van de zorg gerealiseerd zien in een ontwerp van decreet zonder trajectbegeleiding, dat minderjarigen reduceert tot dossiers.

Zij heeft dezelfde vraag over de tijdige toegang tot jeugdhulp. Hoe zal dit ontwerp van decreet ervoor zorgen dat jongeren sneller hulpverlening zoeken? Het aanspreekpunt in het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg vervalt. Ze moeten hulp zoeken in het CLB of het CAW, maar geen van beide voorzieningen is daartoe uitgerust. Er is de voorbije jaren altijd geïnvesteerd achter de toegangspoort en nooit ervoor.

Hoe verantwoordt het Vlaams Welzijnsverbond de beperking van de proefperiode tot drie en een halve maand ondanks talrijke onduidelijkheden en vragen op het werkveld?

Mevrouw *Mieke Vogels* is niet verbaasd dat het Vlaams Welzijnsverbond permanent vertegenwoordigd wil zijn in het managementcomité. Hoe ziet het Vlaams Welzijnsverbond naast zijn eigen stem die van de jongeren en hun ouders weerklinken bij de uitbouw van de toegangspoort?

Mevrouw *Helga Stevens* vraagt of de sprekers verwachten dat in de toekomst dezelfde taal zal gesproken worden dankzij dit ontwerp van decreet. Is op dat vlak nog veel werk aan de winkel? Waarom vraagt het Vlaams Welzijnsverbond aandacht voor de verschuiving van opdrachten naar de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening? Welke investeringen zijn al gebeurd met het oog op de toepasbaarheid voor minderjarigen met een beperking? De afstemming met de VAPH-voorzieningen lijkt haar nog volop bezig. Er is het toekomstige decreet dat de persoonsvolgende financiering zal regelen. Voorts wijst zij erop dat de multifunctionele centra proefprojecten zijn en nog geen regelgevend kader hebben.

Mevrouw *Evelien Devriese* bevestigt dat in het VAPH veel ontwikkelingen tegelijk gaande zijn. De persoonsvolgende financiering wordt voorbereid en de multifunctionele centra worden uitgetoetst. Het is de bedoeling het principe van een traject op maat uit te breiden tot de hele minderjarigenzorg. Het Vlaams Welzijnsverbond wil dat de flexibele toewijzing van modules van de multifunctionele centra gegarandeerd wordt bij de uitvoering van dit ontwerp van decreet.

De heer *Jan Bosmans* noemt de vermaatschappelijking een paradigmaverschuiving waarin gekeken wordt naar de kracht van jongeren, hun gezinnen, hun sociale netwerken en de samenleving. In het ontwerp van decreet is ze opgenomen als doelstelling. Ook het Vlaams Welzijnsverbond meent dat jeugdhulp een appel moet doen op de samenleving en de grens van haar specifieke beleidsdomein overschrijden. Hij noemt Sport, Recreatie en Onderwijs als beleidsdomeinen die ook hun verantwoordelijkheid moeten nemen.

Wat de toegang voor jongeren zelf betreft, acht het Vlaams Welzijnsverbond meerdere vindplaatsen in de directe omgeving van de jongeren nodig. Het verwacht veel van de brede instap en is minder overtuigd van de creatie van één loket.

Mevrouw *Mieke Vogels* vraagt waarom het Vlaams Welzijnsverbond in de preventie wel pleit voor één aanspreekpunt in de vorm van Huizen van het Kind. Een CLB-medewerker mag slechts één uur besteden aan vraagverduidelijking. Zij ziet niet hoe bijvoorbeeld de CLB's zonder personeelsuitbreiding die opdracht erbij kunnen nemen. Het Columbusproject is een mooi voorbeeld van vraagverduidelijking, maar past niet in het vooropgestelde systeem.

De heer *Jan Bosmans* vat de proefperiode louter op als vervroegde opstart van de toegangspoort en de gemandateerde voorzieningen in één provincie en niet als omvattende evaluatie van alle facetten, gevolgd door eventuele bijsturing. Hij gaat ervan uit dat de implementatie zelf nog tal van ontwikkelingen zal inhouden en de voorzieningen willen, naast de jongeren en de gezinnen, betrokken worden bij de opvolging van al de effecten die nog niet te voorzien zijn.

Het Vlaams Welzijnsverbond is vragende partij om bij de samenstelling van het Managementcomité Integrale Jeugdhulp naast de permanente vertegenwoordiging van de voorzieningen ook in de permanente vertegenwoordiging van cliënten te voorzien. Alle betrokken jeugdhulppartners moeten permanent vertegenwoordigd zijn.

Er wordt nog geen zelfde taal gesproken. Daarmee bedoelt de spreker niet alleen de terminologie maar de afstemming tussen alle betrokkenen. Hij bevestigt verder dat het Vlaams Welzijnsverbond aandacht en ondersteuning van de instellingen vraagt voor de vele verwachte verschuivingen in rechtstreekse toegankelijkheid. Als voorbeelden geeft hij het VK dat ook als gemandateerde voorziening gaat functioneren, multidisciplinaire teams die andere analyses gaan maken en voorzieningen die tot nu toe alleen rechtstreeks of onrechtstreeks toegankelijk waren.

VIII. UITEENZETTING DOOR DE HEER STEFAN GRIELEN, VOORZITTER VAN DE INTERNETTENSAMENWERKINGSCEL CLB

De heer *Stefan Grielens* legt uit dat de 72 CLB's 1,1 miljoen Vlaamse kinderen en jongeren begeleiden. Iets meer dan de helft daarvan wordt elk jaar medisch onderzocht, iets meer dan 30 percent doet een beroep op het vraaggestuurde begeleidingsaanbod inzake studiekeuze, leren en – meer en meer – psychosociaal functioneren. De spreker baseert zich op cijfers uit het elektronische leerlingendossier LARS, dat alle CLB-medewerkers gebruiken. Het lijkt de spreker dat het CLB de aangewezen partner is om de brug te vormen tussen Welzijn, Gezondheid en Onderwijs. Het CLB ziet voor zichzelf een niet onbelangrijke rol weggelegd in de realisatie van dit ontwerp van decreet. Het CLB zal deze taak graag vervullen omdat ze jongeren en leerlingen ten goede komt.

Het KRC-rapport 'Toegankelijke jeugdhulpverlening' uit 2007 leert dat het CLB de hulpverleningsinstantie is die jongeren het beste kennen. Van alle jongeren die ooit met een vraag naar de professionele jeugdhulp stapten, kwam 89 percent bij een CLB terecht. De meerderheid voelde zich ook geholpen. CLB's en CAW onderscheiden zich op dat punt

van de andere aanbieders van hulpverlening. De CLB's realiseren hun begeleidingsaanbod in samenwerking met de ongeveer 3500 scholen, waarmee ze een overeenkomst of beleidsplan hebben afgesloten. Deze unieke samenwerking zorgt ervoor dat het CLB een rechtstreekse toegang en samenwerking heeft tot de jongere en zijn context.

Het CLB werkt niet alleen vindplaatsgericht, waarmee bedoeld wordt dat de medewerkers daar zijn waar de jongeren zijn. Het werkt ook aan de context waar de jongere in leeft. Dat zorgt ervoor dat het merendeel van de problemen van jongeren in samenwerking met het CLB, de ouders en de leerkrachten opgelost kunnen worden.

Jongeren weten het CLB te vinden en doen er ook een beroep op. Uit tevredenheidsonderzoeken blijkt ook dat mensen die een beroep doen op het CLB in grote mate tevreden zijn over de begeleiding die ze krijgen. Uit het onderzoek blijkt ook dat de cliënten van het CLB het meest tevreden zijn over de bejegening door het CLB. De respectvolle manier waarop CLB-medewerkers met hun cliënten omgaan wordt het meest geapprecieerd. De deontologie van de CLB-medewerker en de vertrouwelijkheid waarmee ze met gevoelige informatie omgaan is voor CLB-medewerkers erg belangrijk. Het blijft voor CLB's een absolute prioriteit om hieraan te blijven werken, ook al is dit vaak het grootste punt van kritiek vanuit de scholen. Binnen het onderwijslandschap zijn de CLB's een buitenbeentje omdat de medewerkers, zoals alle hulpverleners, gebonden zijn aan het beroepsgeheim. Iets wat ze nodig hebben om hun taak als brugfiguur te kunnen waarmaken en leerlingen, en ouders met problemen veiligheid te kunnen waarborgen.

De betrokkenheid van het CLB binnen integrale jeugdhulpverlening als meest laagdrempelige hulpverleningsinstantie is naast evident ook noodzakelijk om ervoor te zorgen dat jongeren die het moeilijk hebben de meest aangewezen weg vinden. Bij die doorverwijzingen loopt het geregeld mis. Het aanbod is niet voldoende op elkaar afgestemd en ook de spreiding van het aanbod over Vlaanderen laat te wensen over. Dat zorgt voor lange wachtlijsten binnen gespecialiseerde diensten, waardoor soms moet gekozen worden voor een minder ideaal alternatief om de hoogste nood te lenigen. Het spreekt voor zich dat een initiatief zoals dit ontwerp van decreet dat net hier iets aan wil veranderen, op de steun van de CLB's kan rekenen.

De CLB's onderschrijven het aanbieden van een continuüm van zorg en hulp aan minderjarigen en hun leefomgeving op basis van het subsidiariteitsbeginsel. Essentieel daarbij is dat steeds wordt vertrokken vanuit de hulpvraag van het kind of de jongere en dat men evolueert van aanbodgestuurde naar vraaggestuurde hulpverlening waarbij de vorm en de inhoud van de hulpverlening aansluiten bij de vragen en noden van de minderjarigen en hun leefomgeving. Om dat te realiseren kiezen de CLB's voor handelingsgericht werken. Dat sluit naadloos aan bij de vermaatschappelijking van de hulpverlening, waarbij het versterken van de eigen krachten van de cliënt en zijn omgeving centraal staan.

De CLB's wensen ook dat hulp los van labels of etiketten verzekerd wordt. De CLB's hebben hier de laatste jaren samen met Onderwijs sterk op ingezet en ze nemen in begeleidingen en in diagnostische trajecten zowel kindkenmerken als contextfactoren mee. Met het ontwikkelen van de diagnostische protocollen PRODIA is een belangrijke stap vooruit gezet. Het blijft een intensief en dynamisch proces dat gestart is maar waar de sector zich nog verder dient in te bekwamen en te ontwikkelen. Binnen het op te richten expertisecentrum diagnostiek moet hier blijvend aandacht aan worden besteed.

Vandaag staan de CLB's in voor een aanzienlijk deel van de VAPH-dossiers. In het ontwerp van decreet zal de CLB-sector eveneens een belangrijke rol spelen in het verzamelen van kwaliteitsvolle diagnostische gegevens en het aanvragen en indiceren van hulp bij de toegangspoort. De CLB's wensen hier nadrukkelijk te verwijzen naar de aanbevelingen van de stuurgroep diagnostiek en indicatiestelling waar door de vertegenwoordigers gead-

viseerd wordt om maximaal in te zetten op handelingsgerichte diagnostische protocollen. De CLB's zijn wel bezorgd dat de toename van het opmaken van deze dossiers de geldende decretale opdrachten in het gedrang brengen.

In het ontwerp van decreet wordt voorgesteld om 30 percent van de hulp die niet rechtstreeks toegankelijk is, aan te bieden voor de toegangspoort. Maar de sectoren die overwegend rechtstreeks toegankelijk zijn, worden niet versterkt door de maatregel om 30 percent van de niet-rechtstreeks toegankelijke modules rechtstreeks toegankelijk te maken. Nochtans zijn ook voor de CLB-sector de noden zeer groot. De spreker betreurt dat in het ontwerp van decreet geen engagement inzake de omvang van de uitbreiding voor de komende jaren wordt ingeschreven.

Het moet de bedoeling zijn dat hulp naadloos op elkaar aansluit wanneer door dit ontwerp van decreet het jeugdlandschap hertekend wordt. Voldoende capaciteit voor alle jeugdhulpaanbieders is hiervoor noodzakelijk. Er moet vermeden worden dat de toegangspoort een flessenhals wordt, waardoor de druk op de CLB's en op Onderwijs, die sowieso de minderjarigen verder begeleiden, zonder dat de noodzakelijke en geïndiceerde bijkomende hulp reeds beschikbaar is, alleen maar toeneemt. Het ontzeggen van naadloze aansluiting van hulpverlening zou ertoe kunnen leiden dat minderjarigen en hun omgeving in verontrustende situaties terechtkomen, waarbij op lange termijn veel intensievere hulp nodig zou zijn. Het rechtstreeks toegankelijke netwerk zal ten volle zijn verantwoordelijkheid opnemen maar kan dit slechts als ook niet rechtstreeks toegankelijke hulp tijdig en verzekerd is.

Het is ook jammer dat in het ontwerp van decreet het oorspronkelijk ingeschreven recht op trajectbegeleiding slechts summier gedefinieerd en omschreven is. Een goed gecoördineerde en zichtbare monitoring en een consequente trajectopvolging verhogen de kans op succes van de hulpverlening.

Het mag duidelijk zijn dat de toegang tot de jeugdhulpverlening vandaag voor het merendeel verloopt langs de CLB's. De CLB's verwachten dat dit door dit ontwerp van decreet nog zal toenemen. Tegelijk is het noodzakelijk dat de CLB's de expertise opgebouwd in de samenwerking met de scholen maximaal ter beschikking kunnen stellen van de andere partners binnen integrale jeugdhulp.

Dat dit niet evident is spreekt voor zich, maar ook vandaag is dat niet evident. De CLB's staan positief tegenover het ontwerp van decreet. Samen met de onderwijspartners hebben de CLB's het ontwerp van decreet ook uitgebreid besproken in de Vlor. De CLB's staan volmondig achter dit advies. De Vlor hoopt dat de hervorming niet leidt tot meer administratieve procedures, overlegstructuren en bureaucratisering. Ze zal pas een succes zijn als ze leidt tot resultaatgerichte begeleidingen (rechtstreeks of niet rechtstreeks toegankelijk) waardoor de jongere op korte termijn een antwoord krijgt op zijn noden. Het zal niet evident zijn om dat te realiseren. Daarom vinden de CLB's het belangrijk om met deze zin in gedachten het ontwerp van decreet grondig te toetsen.

De CLB's vinden het cruciaal om het proefproject in Oost-Vlaanderen alle kansen te geven. De CLB's zijn blij met de steun van de overheid voor hun Oost-Vlaams implementatieproject. Dit is een grote steun en het is ook een waardering voor de inspanningen van de CLB's op het vlak van integrale jeugdhulpverlening. In het proefproject moeten de kindenziekten er zoveel mogelijk uit. Voorts moet worden voorkomen dat nadien de verschillende regio's opnieuw het warm water moeten uitvinden.

De CLB's hopen dat het proefproject duidelijk zal maken welke impact het nieuwe decreet zal hebben op de werking van de centra. Het kan niet de bedoeling zijn dat met de invoering van het decreet een kwaliteitsvolle realisatie van de andere opdrachten onmogelijk wordt. Vroeger hebben de CLB's meermaals ervaren dat verschuivingen binnen de

werking van de centra op heel wat weerstand stuit binnen de scholen. Om dit te vermijden is het niet alleen van belang om de CLB's in het kader van bijkomende opdrachten te versterken, maar moet er onder meer vanuit het Departement Onderwijs voldoende gecommuniceerd worden met de scholen en de verschillende begeleidingsdiensten over de noodzaak van de nieuwe regelgeving en de implicaties ervan op de werking van de CLB's en het ruimere hulpverleningslandschap. Het kan niet dat de engagementen binnen het beleidsdomein Welzijn ervoor verantwoordelijk zijn dat men binnen het beleidsdomein Onderwijs de meerwaarde van de CLB's in vraag stelt. Om die reden is het ook cruciaal dat deze stap mee onderschreven wordt door Onderwijs.

De CLB's hebben heel wat verwachtingen. Ze willen duidelijk maken dat er voor de realisatie mag gerekend worden op de CLB's. De sector vraagt wel dat dit engagement ondersteund wordt door de verschillende overheden. De CLB's vragen om het proefproject alle kansen en ruimte te geven om het nieuwe decreet in de realiteit uit te testen. Ze vragen ook dat er ruimte is voor bijsturing indien dit nodig zou blijken tijdens het proefproject.

De CLB's spreken nadrukkelijk de hoop uit dat eindelijk een belangrijke stap wordt gezet die effectief tegemoetkomt aan de zorgen van jongeren. De spreker hoopt dat iedereen die zich met de verdere implementatie van integrale jeugdhulp zal bezig houden zich slechts één vraag stelt: "Hoe komt datgene wat ik doe tegemoet aan de zorgen van jongeren in de jeugdhulp?".

IX. VRAGEN VAN DE LEDEN

De heer *Peter Gysbrechts* vraagt of de CLB's over voldoende capaciteit beschikken voor de nieuwe opdrachten. Hoe zien ze die tijdens vakantieperiodes? Hoe kan het proefproject voldoende ruimte krijgen als het begint in september 2013 terwijl het nieuwe decreet al op 1 januari 2014 van kracht wordt?

Mevrouw *Mieke Vogels* sluit zich aan bij de vragen van de heer Gysbrechts. Zij herinnert de spreker aan zijn uitspraak in de Commissie Jeugdzorg dat de beschikbare tijd van het CLB voor emotionele en sociale begeleiding afneemt doordat de toeloop groeit en de opdrachten uitdeinen bij een gelijkblijvend kader (*Parl. St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 872/24). De essentiële vraag is hoe men rechtstreeks toegankelijke hulp kan waarmaken zonder bijkomend kader. Hoe kan men op één uur de context van een complexe hulpvraag verduidelijken? Wijst de Vlor niet terecht op bureaucratisering? Dertig procent van wat achter de toegangspoort zit naar voren schuiven, zal niets oplossen want die voorzieningen zitten al vol, argumenteert het lid. Hoe reageren de CLB's op het doorschuiven van wachtlijsten uit Welzijn naar Onderwijs?

Ook mevrouw *Else De Wachter* vraagt of de CLB's in hun huidige vorm klaar zijn voor de nieuwe uitdagingen. Is drie en een halve maand voldoende om ruimte te creëren?

Mevrouw *Vera Van der Borgh* wil toelichting bij de VAPH-dossiers waar de CLB's voor instaan. Klopt het dat de CLB's zich zorgen maken over de verantwoordelijkheid die ze als aanmelders krijgen? De Vlor wijst er in dit verband op dat de limieten van de onderwijs-capaciteit bereikt zijn. Heel wat internaten begeleiden al jongeren die nog geen vaste begeleiding ontvangen. Is daarover gedebatteerd met de ministers van Welzijn en Onderwijs?

De heer *Stefan Grielens* vindt dat er rekening moet worden gehouden met de geldende realiteit. Heel veel kinderen met hulpvragen zitten in het onderwijs en komen thans al terecht bij het CLB. Omdat kwaliteitsvol doorverwijzen moeilijk is vanwege het gebrek aan capaciteit bij de hulpverlenende instanties, proberen de CLB's hen in afwachting te helpen. Vlotter en minder bureaucratisch samenwerken met andere hulpverleners zou zeker een ondersteuning zijn. De spreker kan moeilijk antwoorden op de vraag of de CLB's

alle nieuwe opdrachten zullen aankunnen, omdat er nog onvoldoende zicht is op de consequenties voor de werkbelasting. Als de overheid ervoor opteert de CLB's te bevestigen in deze rol, moet ze er rekening mee houden dat een en ander realiseerbaar moet blijven. Voorts moet samenwerking gezocht worden met andere betrokken partners.

Vier maanden is niet genoeg voor een proefproject. De spreker pleit voor voldoende tijd, ook voor de evaluatie, zodat de meeste kinderziekten genezen zijn bij de inwerkingtreding. Hij wijst erop dat vandaag al heel wat praktische problemen opduiken bij de voorbereiding van het proefproject.

Nergens is bepaald dat een CLB-medewerker maar één uur heeft voor vraagverduidelijking. In het besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding wordt enkel het tijdsverloop bepaald tussen onthaal en vraagverheldering en het aantal sessies in een kortdurende begeleiding. Voor de eerste poging tot modulering in het kader van de integrale jeugdhulp hebben de CLB's alle modules omschreven om een zicht te krijgen op de prijs ervan. Toen is bepaald dat een begeleiding gemiddeld acht sessies bedraagt. Het CLB kiest immers niet voor langdurige begeleiding. Het klopt dat één uur niet volstaat voor een complexe vraagverduidelijking. Daarom kiezen de CLB's voor handelingsgerichte diagnostiek. De vraagverduidelijking verloopt daardoor nauwgezet en doordacht, en dat zo lang als nodig om een goed beeld te krijgen van de situatie.

Vrijwel alle CLB's zijn als multidisciplinair team erkend door het VAPH. Een zeer hoog aantal van alle aanvraagdossiers wordt door hen opgesteld. Zij worden daar per dossier voor vergoed en verwachten hetzelfde voor de in het ontwerp van decreet geplande toegangspoortdossiers.

De sluitingsperiode van de CLB's loopt van 15 juli tot 15 augustus. De CLB's volgen in zekere mate de schoolvakanties.

De spreker stelt vast dat tijdens die periode andere organisaties evenmin met vragen overspoeld worden. De CLB's worden in het ontwerp van decreet ook niet omschreven als enige toegang. Het is zelfs belangrijk dat er daarnaast een minder geïnstitutionaliseerd toegangspunt is, volledig los van de school. Goede afspraken met de CAW's zijn nodig.

X. UITEENZETTING DOOR MEVROUW AGNES ONGHENA, INHOUDELIJK COÖRDINATOR CAW REGIO DENDERMONDE, LID REGIONALE STUURGROEP OOST-VLAANDEREN EN LID NETWERKSTUURGROEP WAAS EN DENDER

Mevrouw *Agnes Onghena* vindt het positief dat er een nieuw decreet komt op de integrale jeugdhulp. Ze maakt daar namelijk uit op dat de overheid beseft dat de organisatie van de jeugdhulpverlening voor verbetering vatbaar is. De missie en de principes in het ontwerp van decreet vindt ze prachtig.

Zij wil het echter hebben over haar ervaringen in de praktijk van het algemeen welzijns-werk. Het CAW regio Dendermonde maakt deel uit van de proefregio Oost-Vlaanderen die maar niet uit de startblokken raakt. De hulpverleners werden goed geïnformeerd over de toekomstige structuren, over hun rol en over de rol van de gemandateerde voorzieningen en van de toegangspoort. Zij willen samenwerken met andere hulpverleners in het belang van hun cliënt. Ze moeten echter wel weten met wie ze kunnen samenwerken. Daarom betreurt de spreker dat netwerken niet langer verplicht zal zijn. Netwerken zorgt ervoor dat men elkaar beter leert kennen, wat vlottere samenwerking stimuleert.

De spreekster betreurt ook dat het nog steeds niet duidelijk is welke dertig percent van de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp rechtstreeks toegankelijk zal worden. Met deze instanties wil ze graag afspraken maken voor een goede samenwerking. Ze betreurt ook dat die verschuiving voorgesteld wordt als een antwoord op de vraag naar een versterking van de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. De CAW's hadden liever zelf meer middelen gekregen om hun rol in de brede instap volwaardig te kunnen opnemen.

De CAW's moeten de brede instap bekend maken. Dat leidt echter tot een grotere instroom. Die instroom zal nog verder toenemen door de oprichting van de OCJ's die, in tegenstelling tot de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg, niet rechtstreeks toegankelijk zijn voor cliënten. Die cliënten zullen doorverwezen worden naar de diensten brede instap. Geen enkele van die diensten is echter berekend op deze nieuwe instroom.

Los daarvan vraagt ze zich af waarom er twee gemandateerde voorzieningen moeten zijn. De decreetgever weet daar blijkbaar niet direct blijf mee. Artikel 43 zegt letterlijk dat de minister nog zal bepalen hoe de twee voorzieningen moeten samenwerken. Dat is geen integrale aanpak.

Het ontwerp van decreet biedt evenmin een antwoord op de wachtlijsten. Een deel van het aanbod rechtstreeks toegankelijk maken vergroot het aanbod niet. Artikel 29 stelt dat cliënten rechtstreeks naar de toegangspoort kunnen als ze geweigerd worden bij diensten die niet volzet zijn. Het blijft echter onduidelijk wat er moet gebeuren met cliënten die geweigerd worden omdat de diensten volzet zijn. Zij blijven hangen in de brede instap, of in een laagdrempelige probleemgebonden dienst waarvan de hulpverleners hun best doen om hun cliënten niet in de kou te laten staan, al weten ze dat ze niet het meest gepaste aanbod hebben.

De spreekster is bezorgd over de kwetsbare positie van het team Indicatiestelling. Het team Indicatiestelling zou uit twee tot drie mensen bestaan. Dat team heeft nochtans een zware opdracht. Het team moet snel en grondig kunnen werken. Zo niet zullen de mensen die de weg kennen alternatieven zoeken, en het hulpaanbod gebruiken waarvoor het niet bedoeld is. Daarbij denkt de spreekster aan de multidisciplinaire teams en aan de crisisjeugdhulp. Dat mag men niet toelaten, vooral omdat het principe van de aanmelding bij de toegangspoort door de hulpverlener in wie de cliënt vertrouwen heeft, zo in het gedrang zou komen.

Volgens artikel 28 is versnelde indicatiestelling ook mogelijk als er een tekort is aan aangeleverde diagnostiek. De spreekster dringt erop aan te verduidelijken dat het om diagnostiek achter de toegangspoort gaat om te vermijden dat ook dit een niet-wenselijk alternatief wordt.

In artikel 16 wordt de mogelijkheid gecreëerd om hulpprogramma's vast te leggen voor specifieke doelgroepen en problematieken. In dat verband stelt ze voor om zo snel mogelijk na te denken over hulpprogramma's voor jongvolwassenen. Voor hen vindt ze in het ontwerp van decreet immers niet terug wat ze gehoopt had. Enkel in de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp kan hulpverlening op vraag voortgezet worden. Het gaat om een heel beperkte groep van jongeren. De hulpverleners vinden dat er dringend werk moet worden gemaakt van een integrale kijk op jongvolwassenen. Over alle sectoren heen moeten jeugd- en volwassenenhulpverlening samenzitten in het belang van deze doelgroep. Artikel 16 moet daartoe zo snel als mogelijk uitgevoerd worden. De spreekster pleit in dat verband ten persoonlijke titel voor een verplichting.

XI. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Mieke Vogels* stelt vast dat de CAW's vrezen dat een deel van de wachtlijsten binnen Jongerenwelzijn zullen worden geëxporteerd naar het algemeen welzijnswerk dat echter niet versterkt wordt. Is het dan verantwoord dat de proefperiode wordt beperkt tot drie en een halve maand?

Mevrouw *Helga Stevens* begrijpt dat mevrouw Onghena betreurt dat de netwerken niet langer verplicht zijn. Zijn netwerken niet impliciet verplicht omdat de aanbieders hun werk op elkaar moeten afstemmen? Mevrouw Onghena betreurt voorts dat er twee gemandateerde voorzieningen zijn. Wat is haar voorstel? Moet men een van beide instellingen afschaffen?

Mevrouw *Marijke Dillen* sluit zich aan bij de bedenkingen van mevrouw Vogels. Ze wil nog weten of mevrouw Onghena bepaalde suggesties heeft voor de hulpprogramma's voor jongvolwassenen.

De heer *Peter Gysbrechts* weet dat de aanmelder bij de toegangspoort verantwoordelijk blijft voor een jongere totdat hij via de toegangspoort bij de juiste hulpverlening terecht komt. Hij wil weten hoe die verantwoordelijkheid ervaren wordt. Hoe ver reikt die verantwoordelijkheid? Kan men dat waarmaken binnen de huidige context?

Mevrouw *Katrien Schryvers* wil weten wat een redelijke termijn is voor de proefperiode om een en ander goed te kunnen implementeren in de andere regio's.

Mevrouw *Agnes Onghena* denkt aan een termijn van minstens zes maanden, en misschien nog iets langer. Drie en een halve maand is onvoldoende om te weten wat de knelpunten zijn en hoe ze kunnen worden bijgestuurd.

Ze betreurt dat netwerken niet meer verplicht zijn. Ze vreest dat men hierin minder tijd zal investeren.

Het is zeker niet de bedoeling het OCJ of het VK af te schaffen. Hulpverleners van de probleemgebonden hulp of van de multidisciplinaire teams moeten aan de gemandateerde voorzieningen een consult vragen vooraleer er onderzocht wordt of verdere hulp maatschappelijk noodzakelijk is. Door het feit dat er twee gemandateerde voorzieningen zijn, moeten hulpverleners zich afvragen met welke instelling ze het best contact opnemen. Als er slechts één problematiek in het spel is, dan is dat duidelijk, maar lopen de problematieken door elkaar. Daarom zou het eenvoudiger zijn als er slechts één gemandateerde voorziening zou zijn.

In een Oost-Vlaams project voor hulp aan jongvolwassenen (Bruggen na(ar) 18) werken jeugdhulpverlening en volwassenenhulpverlening samen met de bijzondere jeugdzorg en met het CAW. Dit project loopt goed en het zal voortgezet worden. De spreekster betreurt dat het ontwerp van decreet aan dit thema geen expliciete aandacht besteedt. Het grensgebied rond de leeftijd van 18 jaar moet goed uitgewerkt worden om ervoor te zorgen dat jongeren op hun 18e verjaardag niet de hulp verliezen die ze nog altijd nodig hebben. Het is niet de verantwoordelijkheid van de jongeren om dat uit te zoeken. Dat is een verantwoordelijkheid van de jeugdhulpverlening en van de volwassenenhulpverlening. De hulpverleners zijn bereid om daar werk van te maken, maar in de praktijk gebeurt dat vlotter als er ook een verplichting is. Daarom vraagt ze om artikel 16 goed uit te werken.

De verantwoordelijkheid voor de jongere ligt bij de aanmelder, maar dat is niet altijd de hulpverlener uit de brede instap. Het kan ook een hulpverlener zijn van een probleemgebonden dienst of een hulpverlener uit een dienst die rechtstreeks toegankelijk zal worden.

Het lijkt de spreekster niet abnormaal dat de aanmelder dat opvolgt totdat de persoon de juiste hulp krijgt. Over het algemeen is het immers niet meteen duidelijk wat de meest geschikte hulp is. De hulpverleners luisteren goed naar de cliënten en gaan na met welke diensten ze kunnen samenwerken. Pas als daaruit blijkt dat daar onvoldoende hulp gevonden kan worden, zal men aanmelden. In sommige gevallen is het natuurlijk meteen duidelijk dat het een aanmelding zal worden. De aanmelders hebben geen schrik voor deze verantwoordelijkheid. Ze interpreteren dat vooral als het op de hoogte houden van de cliënt over de zoektocht naar geschikte hulp. Dat moet echter binnen een redelijke termijn gerealiseerd worden. De aanmelders kunnen die verantwoordelijkheid niet gedurende een half jaar dragen.

XII. UITEENZETTING DOOR MEVROUW HILDE LINSSSEN, STAFMEDEWERKER VAN NETWERK TEGEN ARMOEDE, EN MEVROUW TANIA GODEFROOT, MAMA EN ERVARINGSDESKUNDIGE

Mevrouw *Hilde Linssen* onderstreept dat het welzijn van de gezinnen en niet dat van de sectoren de doelstelling van integrale jeugdhulp is. Daarbij moeten belendende sectoren als huisvesting, gezondheid en onderwijs betrokken worden. De spreker betreurt dat over die verbindingen weinig in het ontwerp van decreet staat.

1. Armoede is niet gelijk aan een moeilijke opvoedingssituatie

Het is van belang dat leven in armoede niet geïdentificeerd wordt met een problematische opvoedingssituatie, hoewel de memorie van toelichting dat lijkt te suggereren. Alle problemen van een gezin moeten ernstig genomen worden en men moet niet alleen hulp in de opvoeding op zich bieden.

Mevrouw *Tania Godefroot* getuigt dat het niet gemakkelijk is om als alleenstaande moeder te zorgen voor een kind met nierproblemen. De medische kosten zijn hoog en de vereiste verzorging leidde ertoe dat ze haar werk verloor en in de armoede terechtkwam. Doordat ze nog net boven de grens zat, kreeg ze ook geen steun van het OCMW. Haar krappe gezinsbudget leidde tot de frustratie van alle wensen van haar dochter, wat op zijn beurt leidde tot een problematische opvoedingssituatie. Daarvoor kon ze vervolgens wel hulp krijgen, maar niet voor het financiële probleem dat er aan de basis van lag. Ze onderstreept dat ze haar dochter wel degelijk goed heeft opgevoed.

Mevrouw *Hilde Linssen* concludeert dat een omvattende kijk op hulpverlening nodig is, waarin men niet alleen symptomen bestrijdt maar problemen op het vlak van inkomen, huisvesting, onderwijs en werk structureel aanpakt.

2. Jeugdhulpverlening

Mevrouw *Tania Godefroot* legt uit dat mensen in armoede hulpverleners ervaren als mensen die op hen neerkijken. Wantrouwen en angst zijn sterk aanwezig. Hoewel er sprake kan zijn van vrijwillige hulpverlening, heeft men vaak het gevoel met de rug tegen de muur te staan. Het mechanisme dat leidt tot gedwongen hulpverlening is complex. Om een verwijzing naar de jeugdrechtbank te vermijden, geeft men dikwijls toe aan beslissingen waarmee men niet akkoord gaat. Mensen in armoede kennen hun rechten ook niet goed.

Mevrouw *Hilde Linssen* wijst op het belang dat deze mensen hechten aan gehoord worden om samen naar een oplossing te zoeken, en aan contextwerking.

3. Preventieve hulpverlening

Ouders zoeken wel degelijk hulp als het moeilijk gaat en botsen dan op wachtlijsten of slagen er niet in hun hulpvraag juist te formuleren. Het preventieaanbod werkt met wachtlijsten en is vaak te kort, te fragmentarisch of te duur.

Toen mevrouw *Tania Godefroot* opnieuw ging studeren, moest haar dochter naar een internaat, waar ze niet blij mee was. Haar sociale en emotionele problemen werden daar niet altijd begrepen, maar de moeder kon geen therapeutische sessies van 60 euro betalen, waardoor de situatie alleen maar erger werd. Nu is er wel hulp, maar haar toestand blijft onstabiel omdat helaas zoveel jaren verloren zijn gegaan. De spreker beschrijft de ervaring van machteloosheid en het schuldgevoel van een moeder die een oplossing kent maar die niet kan betalen.

4. Kinderrechten en ouderrechten

Mevrouw *Hilde Linssen* merkt op dat kinderen goed geïnformeerd worden over hun rechten maar ouders minder, terwijl mensen in dergelijke situaties een informatieboekje wel handig zouden vinden. Wat ook kan helpen, is preventie toegankelijker maken door de prijs ervan aan het Omnio-statuuut te relateren.

5. Trajectbegeleiding en modulering

De spreker gelooft niet dat modulering het probleem van te vaak wisselende hulpverlening oplost. Kwetsbare gezinnen hebben langdurige inzet nodig. Het is onbegrijpelijk dat trajectbegeleiding niet terug te vinden is in het ontwerp van decreet, terwijl mensen in armoede behoefte hebben aan een vertrouwenspersoon die de hele weg meegaat. Het is jammer dat de coördinatie zo onduidelijk blijft.

Mevrouw *Tania Godefroot* geeft als voorbeeld dat ze kon genieten van thuisbegeleiding en van begeleiding door het CLB maar bij problemen op school wel zonder ondersteuning van deze diensten op gesprek met de directie moest, waardoor ze uiteindelijk op zoek moest naar een andere school voor haar dochter.

6. Participatie in de integrale jeugdhulp

Tot slot gaat mevrouw *Hilde Linssen* in op participatie, wat voor haar samenwerking op gelijkwaardige basis betekent. Dat wil zeggen dat ook met de inbreng van de betrokkenen iets gebeurt, dat zij mee beslissen, dat de verwachtingen duidelijk zijn, dat ook de ouders weten waar ze staan en niet van de ene hulp naar de andere worden gestuurd, en dat niets wordt opgelegd waarop men niet durft te reageren.

Zowel individueel, op gezinsniveau, in de voorzieningen, als op beleidsniveau moet participatief gewerkt worden. De uitwerking daarvan moet samen met mensen in armoede gebeuren. Alle sectoren moeten voldoende tijd en ruimte maken voor de noden van de gezinnen, want zij moeten het uitgangspunt vormen en niet het aanbod. Daarnaast is samenwerking met andere sectoren als OCMW, VDAB en jeugdwelzijnswerk aangewezen. Een vertrouwenspersoon is erg belangrijk en dat kan een hulpverlener zijn maar ook een vrijwilliger of een ervaringsdeskundige.

Er wordt ook gepleit voor één gegevensverzameling opdat mensen niet telkens opnieuw hun verhaal hoeven te doen. Ze moeten het wel kunnen nalezen en weten wat voor wie zichtbaar is. Diensten – ook preventieve – moeten bereikbaar en betaalbaar zijn. Eigen, alternatieve of informele oplossingen moeten sterk ondersteund worden. Verder pleit het Netwerk tegen Armoede nog voor een onbevooroordeelde blik, voor samenwerking bij de oplossing en voor de evaluatie van het proefproject. De spreker is benieuwd of de uitvoeringsbesluiten de armoedetoets zullen doorstaan.

XIII. UITEENZETTING DOOR MEVROUW INGRID CRABBE, REGIONAAL OVERLEGPLATFORM PARTICIPATIE OOST-VLAANDEREN (ROPOV)

Mevrouw *Ingrid Crabbe* legt uit dat Ropov participatie binnen de bijzondere jeugdzorg stimuleert. Het project verzamelt al twaalf jaar ervaringen van ouders, formuleert ze thematisch ten aanzien van voorzieningen en adviseert het beleid. Zij oordeelt dat het ontwerp van decreet verschillende vragen van de ouders beantwoordt en waardeert dat tijdens de voorbereiding ook de cliënten hun perspectief konden inbrengen.

De spreker staat positief tegenover het streven naar een transparant veld, het wegwerken van schotten, het horen van minderjarigen en ouders, het vraaggericht werken, de aandacht voor samenwerking, ondersteuning en participatie, en de methodieken die de cliënt naar voren schuiven. Anderzijds liggen theorie en praktijk soms ver uit elkaar. De ervaring van ouders in stuur-, reflectie- en werkgroepen in de Oost-Vlaamse integrale jeugdhulp leert dat inspraak en participatie door cliënten niet evident zijn. Gelukkig kon Ropov het schamele aanbod op dit vlak van de integrale jeugdhulp zelf (al zegt dit niets over de medewerkers, onderstreept de spreker) compenseren door ouders via Ropov hun inbreng te laten doen, met hen de overlegtafels voor te bereiden, hen af te vaardigen naar de werkgroepen en hen bij de voorbereiding daarvan te ondersteunen. De ervaringen van ouders zijn vastgelegd in een verzameling getuigenissen, antwoorden op vragenlijsten en werkteksten uit oudergroepen.

Naast de voorbereiding van de agenda's van de stuurgroep en input in de reflectiegroep noemt de spreker de deelname aan de werkgroep Maatschappelijke Noodzaak, getuigenissen op een studiedag, advisering over de infobrochure 'Ondersteuningscentrum Jeugdzorg' en het opgeven van aandachtspunten voor het proefproject in Oost-Vlaanderen. Zij concludeert dat een degelijke participatiewerking rechtstreekse, gevarieerde en regionaal aangeboden gesprekken met cliënten vereist over wat zij willen inbrengen, maar ook ondersteunen door middel van achtergrondinformatie, vragen doorpraten, adviezen distilleren uit individuele reacties, en de participatie zichtbaar maken in de voorzieningen. Ouders wensen een cliëntondersteunend centrum waar verschillende bestaande en nog komende initiatieven samengaan, een bundeling van initiatieven die de kaart van de cliënt trekken en dat zowel op het vlak van informatieverstrekking als van ondersteuning, bevraging in functie van beleidsadviezen, zelfzorg, bekendmaking van en ondersteuning bij klachtgerichte methodieken, een loketfunctie voor cliëntoverleg, bemiddeling en bijstandspersoon, en een vast aanspreekpunt voor cliënten.

Inspraak en participatie blijven leeg als ze niet ondersteund worden door een bij voorkeur onafhankelijk centrum. Professionelen kennen het cliëntperspectief te weinig. Samenwerking tussen hulpverleners en cliënten in gedeelde verantwoordelijkheid vereist zowel een ommekeer in de organisatie als een mentaliteitswijziging. Vraag is ook wie de sector precies als cliënt beschouwt. Ouders vragen in elk geval inspraak en een duidelijke omschrijving van hun rechtspositie ten aanzien van de hulpverlening. Anderzijds verdient participatie de voorkeur boven juridisering, waarin men er alleen maar voor zorgt in orde te zijn met de regelgeving. Tot slot vraagt ze aandacht voor het elektronisch dossier.

XIV. VRAGEN VAN DE LEDEN

Op vraag van mevrouw *Mieke Vogels* deelt mevrouw *Ingrid Crabbe* mee dat soortgelijke projecten ook bestaan in andere provincies, maar dat de input op het Vlaamse niveau beperkt is tot Ropov, dat als enige project gesubsidieerd wordt door de Vlaamse overheid. Een over heel Vlaanderen verspreid netwerk zou natuurlijk zeer goed zijn. Mevrouw *Mieke Vogels* informeert ook naar het bestaan van een netwerk voor allochtone ouders, waarop mevrouw *Ingrid Crabbe* eraan herinnert dat de ouders al in een moeilijke situatie zitten. De oudergroepen houden echter ook rekening met de inbreng van wie niet wil vergaderen via schriftelijke of telefonische inbreng, interviews en enquêtes in verschillende talen, via hulpverleners of website. Voor moeilijker bereikbaar doelgroepen wordt samengewerkt met organisaties die hen wel bereiken.

Op vraag van mevrouw *Marijke Dillen* bevestigt mevrouw *Ingrid Crabbe* dat Roppov met een heel gemengde groep werkt op alle vlakken. Zo gaat het niet hoofdzakelijk om vrouwen.

XV. UITEENZETTING DOOR PROF. DR. RUDI ROOSE, FACULTEIT PSYCHOLOGIE EN PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN, VAKGROEP SOCIALE AGOGIEK, UNIVERSITEIT GENT

Professor *Rudi Roose* gaat akkoord met een aantal bedenkingen die tijdens de hoorzittingen van 23 april 2013 werden geformuleerd. In het bijzonder met de opmerkingen over de bijstand, de onduidelijke positie van bemiddeling en het verdwijnen van de trajectbegeleiders. Het vraagstuk over continuïteit en fragmentering van de zorg is belangrijk. De heer Adri van Monfoort verwees in Nederland naar ervaringen van het Bureau Jeugdzorg waar de zorg enorm wordt gefragmenteerd tussen diagnostiek, indicatiestelling en regie. De vraag rijst wie het overzicht behoudt, of er nog continuïteit is in het traject en hoe het verband is met de positie van de trajectbegeleider. Voor de trajectbegeleider zijn er bovendien talrijke modellen. Het forensisch welzijnswerk voor volwassenen maakt bijvoorbeeld een onderscheid tussen reisagenten en -gezellen.

Bij de staatshervorming van 1980 en de hervorming van de jeugdbescherming stelde professor Eugene Verhellen het OCMW-paradigma voor. Hij stelde de vraag waarom de jeugdhulp niet gekoppeld wordt aan de OCMW-wet van 1976 met het recht op maatschappelijke dienstverlening. Zo wordt het recht op dienstverlening voor minderjarigen gegarandeerd en wordt een aantal discussies opgelost zoals wie eigenlijk de cliënt is. Fundamenteel aan de OCMW-wet van 1976 was de omslag van een gunst naar het recht op maatschappelijke dienstverlening en het participatieve karakter. Cliënten kregen het recht hun probleemdefinities in te brengen. Het gaat niet zozeer over participatie aan de hulpverlening, maar wel dat het OCMW dienstverlening moet uitbouwen die mensen bereikbaar, beschikbaar, begrijpelijk, bruikbaar en betaalbaar vinden.

Het ontwerp van decreet geeft een andere invulling aan het recht op hulpverlening. Men weet wat ouders en kinderen ondersteunend vinden. Het gaat om recht, ruimte en respect voor kinderen. Tal van onderzoeken belichten het belang van het recht van kwaliteit van aanwezigheid. Het gaat om zorg die aanwezig is, die bereid is te luisteren, die mensen respecteert, die tijd neemt, en die bereid is om te falen en om de eigen probleemdefinities open te trekken. Dat is niet hetzelfde als participatieve diagnostiek of vraaggestuurde hulpverlening. In de integrale jeugdhulp zit er een spanning tussen sterke voorgestructureerdheid van de zorg en een participatie-idee na de feiten. De hulpverlening bakent de grenzen van de zorg af waarbinnen de mensen mogen participeren. Participatieve diagnostiek vertrekt vanuit het zoeken naar bepaalde problematieken of vanuit een voorstructurering.

Wat ook afwijkt van het OCMW-paradigma is de gehanteerde preventie- en interventielogica. Er is een sterke nadruk op subsidiariteit, een principe uit het strafrecht dat vreemd oogt in de hulpverlening. Men focust heel sterk op het vermijden van (instroom in de) hulpverlening.

In het debat over de bemiddeling geldt hetzelfde. De bemiddelingscommissie is niet alleen een buffer tegen gedwongen of gerechtelijke hulpverlening, maar ook een beroepsinstantie waar cliënten hun recht op hulp kunnen afdwingen. Dat is een ander debat dan instroom vermijden door een buffer.

Ontwikkelingen zoals aandacht voor detectie, individuele probleemdefinities of zo vroeg mogelijk diagnosticeren om zo vroeg mogelijk op te treden, maken de realisatie van het recht op hulpverlening niet evident. De focus ligt eerder op beheersing dan op ontgrenzing van de zorg.

Het ontwerp van decreet moet niet alleen op zijn inhoud maar ook in het licht van andere, internationale ontwikkelingen bekeken worden. Deze ontwikkelingen bevorderen niet noodzakelijk het ontgrenzende of de ruimte om in dialoog met mensen te werken. Groot-Brittannië werkt met payment by result of outputfinanciering. De meest kwetsbare jongeren dreigen er uit de boot te vallen. Voorts is er het evidencebased werken dat het individuele en begrenzende werken kan versterken. Vermaatschappelijking van de zorg houdt het risico in responsabiliserend te worden ingevuld om geen zorg meer te moeten uitbouwen.

Internationale ontwikkelingen tonen aan dat er in veel landen een klaagcultuur heerst. Het buitenland kijkt met jaloezie naar het Vlaamse systeem waar nog een aantal mogelijkheden zijn op het vlak van discretionaire ruimte of het vertrouwen om te werken. Dat alles komt evenwel onder druk te staan. De negatieve impact daarvan op personeel en werking mag niet uit het oog worden verloren. Internationaal onderzoek wijst op een aantal ontwikkelingen die tot onverschilligheid leiden. Sociale werkers zijn niet meer geïnteresseerd en volgen gewoon de regels waardoor de kwaliteit verdwijnt. Er is sprake van vervreemding.

In de vijf B's in het ontwerp van decreet is de B van bekendheid geslopen ten nadele van die van bruikbaarheid. De spreker suggereert dat recht te zetten.

Professor Rudi Roose vindt het vreemd, en ook de Raad van State verwijst ernaar, dat preventieve sociale actie enkel wordt gekoppeld aan het OCJ. Dat wijst op een interventielogica in plaats van het recht op hulpverlening. Preventieve sociale acties zijn waardevolle maatregelen. Ze bieden de mogelijkheid om de definitie van de problematiek niet te beperken tot een loutere problematiek van opvoedend handelen. Het is vreemd dat preventieve sociale acties voortaan gekoppeld worden aan verontrusting of maatschappelijke noodzaak. Het wijst op een premie voor delictdynamiek. Wie vertrekt vanuit een logica van recht op hulp, moet preventieve sociale acties ook op andere plaatsen mogelijk maken. De Raad van State kaart dit aan in het kader van de subsidiariteit. Voor professor Rudi Roose gaat het echter over het realiseren van het recht op hulp.

De timing lijkt onhaalbaar: vier maanden is zeer kort om wat dan ook te realiseren. Het precieze nut van de vervroegde uitrol van de toegangspoort ontgaat de spreker. Experimenten vereisen een ernstige aanpak en evaluatie. Wachten tot iedereen klaar is, zal er evenwel alleen maar toe leiden dat de implementatie nog zeer lang zal duren.

De spreker kan onmogelijk antwoorden op de vraag of de werkvloer mee is. Misschien moet het beleid afstappen van de infotetis en aanvaarden dat mensen steeds uitleg nodig hebben. Een draagvlak is nodig om te implementeren, maar men hoeft niet te wachten tot iedereen mee is. Het idee van de wetende burger houdt het risico in dat de nadruk komt te liggen op formele communicatie. Het gaat ook over het engagement van de hulpverlener om de cliënt steeds weer te informeren over het systeem of waar hij hulp kan krijgen. De centrale vraag is of het beleid een systeem uitbouwt waarin cliënten en hulpverleners daarvoor ruimte krijgen of de voorkeur geeft aan een bureaucratische systeem dat die mogelijkheid beperkt.

XVI. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Marijke Dillen* wil weten welke timing realistisch is, en of het terrein bereid is om mee te werken aan het nieuwe decreet.

Mevrouw *Mieke Vogels* vraagt naar het standpunt van de spreker over de twee entiteiten, OCJ en VK, die de toegangspoort vormen tot de gerechtelijke hulpverlening. Is er geen ingebouwd conflict omdat degene die beslist gelijktijdig hulpverlener en vertrouwenspersoon is?

Voorts wil ze vernemen of het uitgewerkte model de realisatie van de initiële doelstellingen garandeert. Zij vreest voor een model dat hulpverleners reduceert tot administratoren. Het medische model heeft zich meester gemaakt van de hulpverlening. Een cliënt wordt in een hokje geplaatst en daar hoort een module bij. Ze vraagt zich af of hulpverleners nog de mogelijkheid hebben om hulp te verlenen.

Mevrouw *Else De Wachter* vindt de opmerking over de haalbaarheid van het proefproject belangrijk. Ze is van oordeel dat dit moet worden herbekeken. Het is belangrijk dat het proefproject wordt geëvalueerd. Ze vraagt de spreker de timing te verduidelijken.

De sprekerster is het eens met de opmerking dat iedereen informeren een illusie is. Er moet worden gekeken hoe de werkvloer omgaat met de nieuwe realiteit. Ze confronteert de spreker met de stelling dat goed geïnformeerd zijn en participatie ondergeschikt zijn aan ondersteuning en begeleiding voor elke hulpbehoevende jongere.

Professor *Rudi Roose* vindt vier maanden te kort. Het is logistiek niet mogelijk om een evaluatie uit te voeren en te starten in zo'n korte periode. De aangewezen timing hangt echter af van de gewenste evaluatie. Hij is er nooit voorstander van geweest om met experimentele regio's te werken. Hij pleit voor een algemene implementatie om vervolgens na evaluatie bij te sturen. Voor een proefregio en een goede evaluatie moet minstens een jaar worden uitgetrokken.

De bereidheid om mee te werken verschilt sterk. De ene staat positief tegenover de integrale jeugdhulp omdat het tot een breder inzicht leidt in de verschillende sectoren. Er is echter ook moeheid over de talrijke vaak complexe ontwikkelingen. Een deel van de mensen wil werken met jongeren en gezinnen, en heeft geen interesse in hervormingen. Dat hoeft geen probleem te zijn. Misschien moet men ophouden ernaar te streven dat elke medewerker op de hoogte is. Eens ingevoerd zal alles doorsijpelen. Wat stoort is het voortdurende uitstellen. Voorts moet men erop toezien het beleid en de regelgeving niet voortdurend te veranderen.

Het dubbelmandaat, maar vooral de aandacht voor verontrusting en de uitbreiding van de detectie van problematische situaties, verrassen professor Rudi Roose. De focus ligt sterk op de instroom in het gerechtelijke. Hij vraagt zich af waarom het recht op hulp niet wordt uitgebreid, en waarom niet is geopteerd voor één toegangspoort tot het gerecht. Hij twijfelt eraan of het nieuwe systeem beter zal werken.

Er zullen altijd mensen bereid en geëngageerd zijn om uit de hokjes te breken. Hij is bezorgd over het inbouwen van een begrensde logica. De welzijnssector bouwt systemen die legitimeren dat mensen niet geëngageerd zijn. Medewerkers kunnen perfect in orde zijn met alle kwaliteitsvereisten zonder kwaliteit te leveren. De integrale jeugdhulp bouwt eerst muren om vervolgens uit te nodigen erover te kijken. Dit hokjesdenken zit ook in de fragmentering: iedereen baseert zich op zijn expertise. De zaken bekijken vanuit het standpunt van de cliënt nodigt uit om het hokjesdenken te doorbreken.

Door mensen te laten werken zal iedereen geïnformeerd raken. Er is geen enkele hulpverlener tegen verantwoording, maar de voorgestelde verantwoording is gebaseerd op hulpverleningsvreemde criteria die weinig te maken hebben met kwaliteitsvolle zorg. Dat is een

nefaste ontwikkeling, die de beleidsruimte van de organisatie en de hulpverlening beperkt en weinig ruimte laat om te mislukken.

XVII. UITEENZETTING DOOR DE HEER KAREL DE VOS, DIRECTEUR JONGERENCENTRUM CIDAR

De heer *Karel De Vos* stelt dat het ontwerp van decreet zich aandient als een ingrijpende verandering in de jeugdhulp. Hij benadert de tekst vanuit enkele aandachtspunten en zorgen die opduiken bij de lectuur ervan en met in het achterhoofd de praktijken die in zijn voorziening ontwikkeld worden.

Het ontwerp van decreet zet sterk in op jeugdhulp ontworpen en ingezet als interventie in de opvoeding van kinderen en jongeren. Die logica komt in de hele welzijnssector terug. Deze opvatting over jeugdhulp is historisch gegroeid en was al aanwezig in de wet van 1912 op de kinderbescherming. De grondslag van deze opvatting is dat opvoeding in de gezinssfeer bepalend is voor de ontwikkeling van kinderen tot geïntegreerde burgers.

Een implicatie van deze opvatting is dat desintegratiefenomenen, zoals delinquentie en andere fenomenen die als niet-geïntegreerd verstaan kunnen worden, in een oorzakelijk verband worden gedacht met opvoeding. Een andere implicatie is het belang gehecht aan zo snel mogelijk ingrijpen om erger te voorkomen. Een derde implicatie is dat jongeren en eventueel gezinnen maar ondersteuning kunnen genieten voor zover ze zich in de voorafgaande probleemdefiniëringen en antwoorden inschrijven. Jeugdhulp wordt op die manier zeer voorwaardelijk. De voorwaarden tot hulp worden extern gedefinieerd ten opzichte van de leefwereld van kinderen, jongeren en opvoeders.

Dat maakt jeugdhulp als interventie paradoxaal omdat samenlevingsproblemen gereduceerd kunnen worden tot opvoedingsproblemen, terwijl de jeugdhulp van bij zijn ontstaan kinderen en jongeren garandeert dat ze zich kunnen ontwikkelen op een menswaardige manier. De integrale jeugdhulp heft deze paradox niet op. Ondanks de grote zorg om het Kinderrechtenverdrag als referentiekader en grondslag voor jeugdhulp in te zetten en ondanks de gevoeligheid voor de inbreng van jongeren, ouders en andere actoren in het vormgeven aan de jeugdhulp.

Tal van praktijken in de jeugdhulp ondernemen pogingen om afstand te nemen van extern aan de leefwereld gedefinieerde problemen en oplossingen, waarbij het accent eerder komt te liggen op de vraag hoe engagementen tussen ouders en kinderen en ten aanzien van kinderen en ouders ondersteund kunnen worden, als voorwaarde om te kunnen opgroeien en opvoedingsverantwoordelijkheden op te kunnen nemen, met een besef van menselijke waardigheid. De focus van de hulp verschuift van een eenzijdige gerichtheid op de problemen die zich achter de voordeur afspelen naar de kwaliteit van de verhoudingen die ontstaan bij het interveniëren in privésituaties. Het effect hiervan is dat de vooraf gegeven vormen van hulpverlening op hun limieten gebracht en overschreden worden. De spreker is zich bewust van de welwillendheid waarmee de vertolkers van integrale jeugdhulp en ook Jongerenwelzijn tegenover zulke ontwikkelingen aankijken.

De tekst roept de vraag op in hoeverre praktijken die de voorwaardelijkheid van de jeugdhulp doorbreken en die zo ver mogelijk gaan in het ontwikkelen van gedeelde probleemdefiniëringen en gedeelde engagementen, de ruimte zullen krijgen zich verder te ontwikkelen. De heer Karel De Vos wijst op de hinderpalen die besloten liggen in de toenemende proceduralisering van de jeugdhulp.

De weg naar de toegangspoort, het proces in de toegangspoort en de uitkomst ervan worden uitgesproken procedureel uitgetekend. De ervaring met de knelpuntdossiers heeft geleerd dat binnen die proceduralisering open communicatieve ruimtes kunnen ontstaan. De begeleiding van jongeren wordt voorwerp van reflecties en herdefiniëringen die tot

stand komen met alle betrokkenen. Tegelijk neigt proceduralisering naar bureaucratisering, waarbij enkel nagegaan wordt of acties overeenstemmen met de uitgangspunten van het stelsel of met de vooraf bepaalde doelstellingen.

Het is niet te voorspellen welke kant het zal uitgaan met de toegangspoort, zeker omdat die richting niet uitsluitend bepaald wordt door de decretale bepalingen. Veel hangt af van de praktijk. De neiging om te bureaucratiseren kan niet enkel en alleen op het conto van het beleid worden geschreven. De neiging tot proceduralisering in de toegangspoort sluit ook aan bij de proceduralisering die gaandeweg gestalte krijgen in het rechtstreeks toegankelijke en het niet rechtstreeks toegankelijke veld. Goede zorg wordt steeds vaker gelijkgesteld met zorg die in overeenstemming met gevalideerde processen en protocollen verloopt.

Tussenkomen op grond van maatschappelijke noodzaak wordt enerzijds benaderd als een collectieve verantwoordelijkheid van hulpverleners, ook hulpverleners uit het rechtstreeks toegankelijke veld, en anderzijds is er de installatie van de gemandateerde voorzieningen. Deze hebben een dubbel mandaat: hulpverleners uit het rechtstreeks toegankelijke veld adviseren en richtlijnen geven en dossiers doorspelen naar het parket om tot gedwongen hulp te komen.

Hierbij valt op dat niet enkel de weg naar de gedwongen hulp geproceduraliseerd wordt op een manier die sterk doet denken aan de werking van de jeugdbeschermingscomités onder de wet op de jeugdbescherming van 1965. Een kritiek op de wet van 1965 was precies die mogelijkheid van verwijzing naar het parket door het jeugdbeschermingscomité. Het perspectief van de hulpverlener in de kwalificatie van maatschappelijke noodzaak is allesbepalend en wordt geïnstitutionaliseerd in de gemandateerde voorzieningen. Waarom er twee naast elkaar functionerende types van gemandateerde voorziening opgericht worden, is een raadsel.

Ook in de wijze waarop ingrijpen op basis van maatschappelijke noodzaak in de rechtstreeks toegankelijke hulp gestalte krijgt, zit de neiging tot proceduralisering. Er wordt in dat verband steeds vaker een beroep gedaan op methodes om de maatschappelijke noodzaak volgens objectieve maatstaven vast te stellen. Wat ontbreekt, is de uitnodiging voor cliënteel en andere betrokkenen om mee betekenis te geven aan wat maatschappelijk noodzakelijk is en om de eenzijdigheid van het perspectief van de professionele hulpverlening te doorbreken. Het risico op bureaucratisering is niet denkbeeldig.

De heer Karel De Vos wijst erop dat een decretale regeling op zich niet garandeert dat de realiteit op het veld zich ontwikkelt zoals verwacht. Hij hoopt dat de jeugdhulp praktijk zich democratiserend kan ontplooiën, dat ze vorm kan krijgen op basis van gedeelde probleemdefiniëringen en gedeelde engagementen.

Nu de jeugdhulp hertekend wordt, hoopt hij dat het raakvlak tussen Onderwijs en Welzijn niet uit de aandacht verdwijnt. Een meer technische bemerking is de inconsistentie die in het ontwerp van decreet gesloten is waar met betrekking tot de modules, ontwikkeld in de bijzondere jeugdzorg, gesteld wordt dat deze in principe niet gelijktijdig met elkaar combineerbaar zijn. Dat lijkt in tegenspraak met een uitgangspunt van de integrale jeugdhulp, namelijk de gelijktijdige combineerbaarheid van modules.

XVIII. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Mieke Vogels* vraagt of vermaatschappelijking van de zorg nog mogelijk is met alle procedures. Voor haar betekent vermaatschappelijking van zorg het mee betekenis geven door cliënten en betrokkenen. Vermaatschappelijking werkt met projecten die uitgaan van wat het netwerk van de cliënt is en hoe anderen er betekenis aan kunnen geven. Ze heeft de indruk dat het ontwerp van decreet haaks staat op deze manier van werken. Het is tekenend dat de preventieve sociale acties worden toegewezen aan de OCJ's, terwijl het

instrumenten zijn om de vermaatschappelijking van zorg te realiseren. Het is dankzij preventieve sociale acties dat kinderen van alleenstaande moeders tijdens de zomervakantie een drietal weken op sportkamp kunnen.

Mevrouw *Marijke Dillen* sluit zich aan bij de vragen van mevrouw *Vogels*. Ze vraagt de heer *De Vos* suggesties voor de invulling van de vermaatschappelijking van de zorg en om het eenzijdige perspectief van de professionele hulpverlening te doorbreken.

In de Commissie Jeugdzorg pleitte de heer *De Vos* voor een eigen aanpak (*Parl. St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 872/15). De heer *Peter Gysbrechts* vraagt hem of dit ontwerp van decreet die mogelijkheid biedt. In de context van een goede hulpverlening stelde de heer *De Vos* voorts dat de tijd lineair is. Vooraf bepaalde doelen moeten in een vooraf bepaalde tijd gerealiseerd worden. Hij stelde dat dit nefast was. Ook op dit punt wil de heer *Peter Gysbrechts* weten of dit ontwerp van decreet de mogelijkheid in zich draagt om de nodige tijd te nemen.

Mevrouw *Katrien Schryvers* vindt dat de heer *De Vos* zeer sterk focust op de proceduralisering en de risico's ervan. Procedures zorgen voor rechtsbescherming maar kunnen gelijktijdig een risico vormen voor het verstrekken van de juiste hulpverlening. Hoe ziet de heer *De Vos* dit spanningsveld en hoe zouden de procedures georganiseerd moeten worden om toch rechtsbescherming te garanderen?

De heer *Karel De Vos* antwoordt dat er naast de tekst van een decreet ook nog de dagdagelijkse praktijk is. Het gaat over de ruimte die een decreet laat om bepaalde praktijken te ontwikkelen. De ervaring met de knelpunt dossiers is daarvoor interessant. In het kader van de integrale jeugdhulp wordt er een platform gerealiseerd waar men met elkaar, inclusief het beleid, kan spreken. De manier waarop die ontmoetingen verlopen kan resulteren in een bureaucratisch systeem of in een systeem waarin men vrij tot andere vormen komt. Uit het ontwerp van decreet kan niemand afleiden in welke richting het zal evolueren. De procedures zijn machinaal verwoord, wat de vraag oproept of er nog ruimte is om er op een menselijke en uitnodigende manier mee om te gaan. De discussie over een deel van het functioneren van de hulpverlening wordt zo uitgesloten. Er is een tendens om de maatschappelijke noodzaak te objectiveren. Dat gaat niet alleen over het ontwerp van decreet, maar ook over hoe praktijk en omgang worden georganiseerd door de hulpverlener zelf. Het ontwerp van decreet wekt de indruk dat een bepaalde aanpak beter aansluit dan een andere, wat niet uitsluit dat een andere aanpak niet mogelijk is. Zijn zorg is dat de bureaucratisering verdwijnt.

De vermaatschappelijking van de zorg gebeurt door een investering, ook door de professionals. Die doen dat vanuit een bepaalde opvatting van professionaliteit. Dat komt niet ter sprake in het ontwerp van decreet, terwijl dat in de praktijk zeer bepalend is. Een decreet kan dat niet omschrijven, wel stimuleren of afremmen.

De vraag naar suggesties om het eenzijdige hulpverleningsperspectief te doorbreken gaat ook over hoe professionals hun werk uitvoeren. In het ontwerp van decreet staat een grondslag die de eenzijdigheid bevestigt. Dat wil niet zeggen dat er geen praktijken kunnen ontstaan die dat doorbreken. De bevestiging van die eenzijdigheid is sterk aanwezig.

Een eigen aanpak ontwikkelen is de verantwoordelijkheid van de hulpverlener. Dat is nog maar het begin van het ontwikkelen van gedeelde probleemdefinieringen of gedeelde vormen van hulpverlening. Die dimensie van het werk moet bespreekbaar zijn. Dat is niet alleen de verantwoordelijkheid van het beleid, maar ook van de hulpverlener. Voorwaarde is dat er ruimte voor is.

XIX. UITEENZETTING DOOR MEVROUW INEKE GLISSENAAR, DIRECTEUR-BESTUURDER VAN HET ADVIES- EN KLACHTENBUREAU JEUGDZORG (AKJ) IN AMSTERDAM

Mevrouw *Ineke Glissenaar* zal zich beperken tot de bijstandspersoon en hoe in Nederland een aantal zaken wordt onderscheiden vanuit cliëntperspectief.

De wet op de jeugdzorg en ook de nieuwe jeugdwet, die in werking treedt in 2015, waarborgen de onafhankelijke vertrouwenspersoon voor de cliënten. Onder cliënten verstaat het AKJ kinderen, jongeren, ouders, verzorgers en pleegouders. De nieuwe jeugdwet zal niet alleen de huidige jeugdzorg beslaan maar ook de geestelijke gezondheidszorg en de verstandelijke gehandicaptenzorg voor jeugdigen (kinderen en jongeren).

Mevrouw Ineke Glissenaar wil duidelijk vooropstellen dat ze zich heeft ingewerkt in de Vlaamse regelgeving maar niet vertrouwd is met de praktijk. Wat opvalt, is dat de bijstandspersoon niet wordt uitgelegd in de definities. Het lijkt een gecombineerde functie van de Nederlandse gezinsvoogd of casemanager en de vertrouwenspersoon. In Nederland kunnen die functies niet samen. De vertrouwenspersoon is onafhankelijk, in dienst bij een onafhankelijke rechtspersoon en staat in principe naast de cliënt. Ze adviseert duidelijk te zijn over de nagestreefde doelen. Ze heeft de indruk dat men van twee dingen één heeft willen maken: iemand die het kind volgt en iemand die het kind bijstaat wanneer het vragen of problemen heeft.

De vraag rijst in welke mate de regelgeving de cliënt centraal stelt. Er is een aantal goede pogingen, zeker op het vlak van participatie. Wat ontbreekt, is een procedure voor als men er niet uitkomt. Dit geldt zowel voor de minderjarige als voor de volwassen gezinsleden. Zaken zoals klachtrecht en ondersteuning bij klachtrecht ontbreken.

Vervolgens adviseert de spreker dit vanuit cliëntperspectief te organiseren. Ze is verbaasd over het Vlaamse systeem. Ze kan er niet bij dat een kind de directeur een aanwijzing moet geven als het met iemand wil praten. Dat is niet vanuit cliëntperspectief gedacht. Er is wel een poging om de stem van de cliënt aan bod te laten komen, maar de wijze waarop en de beperkingen daarop zijn redelijk opgelegd. Of dit zo in de praktijk zal worden ervaren, laat ze buiten beschouwing.

In Nederland moet de vertrouwenspersoon in elke wet- en regelgeving voor zorgvragers terugkomen omdat daar waar drang en dwang aan de orde zijn, de wetgever het belangrijk vindt dat een goede rechtspositie is beschreven en gegarandeerd. Er is ook het besef dat als men tot drang en dwang mag overgaan, men daarbij ondersteuning moet bieden om de rechtspositie te kunnen vrijwaren. Daarvoor is er voorzien in de bijstand van een advocaat, een kinderombudsman en een vertrouwenspersoon.

De vertrouwenspersoon is wettelijk geborgd en onafhankelijk. Het wordt bekostigd door de overheid en is gratis voor cliënten. De vertrouwenspersoon geeft advies en informatie op verzoek van de cliënt. De cliënt bepaalt of hij een beroep wil doen op de vertrouwenspersoon. De methodiek bestaat erin te vragen wat de cliënt al heeft gedaan, en wat die in eigen omgeving als advies, raad of bijstand kan krijgen. Het is de bedoeling de cliënt te empoweren en te kijken wat hij aankan.

Een andere taak is voorlichting geven aan hulpverleners. Men wil aan kwaliteitsverbetering in de jeugdzorg doen. Om dit goed uit te voeren moet men altijd beschikbaar zijn. Er moet continuïteit worden geleverd. Het moet laagdrempelig, deskundig en efficiënt zijn.

Volwassenen moeten contact opnemen per telefoon, mail of chatbox. Men tracht hen zo veel mogelijk met telefonische adviesdiensten bij te staan. Dat lukt in 60 percent van de gevallen. Als het een ingewikkelder casus is, dan krijgen ze klachtondersteuning. Men

tracht zo dicht mogelijk naast de cliënt te staan en zo snel mogelijk met de raadsonderzoeker, gezinsvoogd of de jeugdhulpverlener een gesprek te organiseren en de cliënt zelf, met ondersteuning, te laten vertellen wat er aan de hand is. Op het einde van de lijn zit de klachtencommissie. Die zijn blij dat er vertrouwenspersoon is. Hij vermijdt zware juridische procedures.

De cliënten klagen over de bejegening en de wijze waarop er wordt gecommuniceerd, ook al zien ze dat de betrokkenen het zo goed mogelijk proberen te doen. Op één of andere manier zit de cliënt in een rollercoaster van het proces. De hulpverlener probeert daar van alles mee, maar kan net niet de verbinding maken. Dit betekent niet dat het fout loopt, maar dat de cliënt in weerstand is.

Er zijn in Nederland vijftig vertrouwenspersonen die zowel gesloten, open als ambulante jeugdzorg behandelen. Na de wetswijziging zullen ze ook op het lokale veld actief zijn. Met volwassenen wordt vraaggericht gewerkt. Jeugdigen worden bezocht omdat gebleken is dat ze anders geen vragen stellen en evenmin klachten of problemen melden. Men doet dit al jaren en de instellingen zeggen inmiddels dat het positief is dat er een intermediair is die het mogelijk maakt sneller met de kinderen in de hulpverlening te stappen.

Een voordeel van de inzet van een vertrouwenspersoon is dat hij een stem kan geven aan de cliënt, kan kijken hoe de instellingen het doen en feedback kan geven over verbeterpunten. De cliënten zelf staan erg voor een onafhankelijk persoon die heel snel zaken kan uitleggen, maar ook in staat is hen te leren zaken te verwoorden.

Mevrouw Ineke Glissenaar adviseert goed te kijken hoe men de rechtspositie – zeker in de vrijwillige zorg – wenst te harmoniseren. Er wordt gesproken over het recht op jeugdhulp. Ze vraagt zich af of men dat kan garanderen. Dat is in Nederland niet gelukt. Daarom wordt er afgestapt van indicatiestellingen. Van zodra er een indicatiestelling is, kan die worden verzilverd.

XX. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Mieke Vogels* deelt mee dat de indicatiestelling in de sector van personen met een handicap in Vlaanderen niet automatisch leidt tot het recht op zorgen. Ze vreest dat men in de jeugdzorg ook de weg opgaat van het oprichten van regionale prioriteitencommissies. Zelfs wie over een toegangsticket beschikt moet voorbij de regionale prioriteitencommissie die oordeelt hoe schrijnend de situatie is. De meest schrijnende krijgt zorg. De definitie ervan wordt niet met de cliënt besproken maar op basis van een dossier. Het is het failliet van het indicatiesysteem, maar vooralsnog wil niemand dat toegeven.

De spreekster wil voorts weten hoe een AKJ georganiseerd is.

Mevrouw *Ineke Glissenaar* deelt mee dat dit in de wet is bepaald. De Gedeputeerde Staten moeten de vertrouwensfunctie bij een onafhankelijk bureau inkopen. In de wet op de jeugdzorg is er in zestien financiers voorzien. Tien van de zestien hebben het vertrouwenswerk bij het AKJ ingekocht. In Nederland verrichten zij het vertrouwenswerk voor tien regio's, voor de raad voor kinderscherming en de gehele gesloten jeugdzorg voor het ministerie. Men werkt landelijk. Er is één telefoonnummer voor volwassenen. De prioriteit ligt bij residentieel geplaatste kinderen. Die worden een aantal keren bezocht afhankelijk van de hulpvorm. Men is altijd beschikbaar en bereikbaar voor de kinderen. Dat is ook zo in de geestelijke gezondheidszorg. Er is altijd een patiëntvertrouwenspersoon aanwezig in de psychiatrische instelling. Er zijn vijftig vertrouwenspersonen in dienst die werken vanuit regiokantoren.

Mevrouw *Mieke Vogels* wil weten of er naast een vertrouwenspersoon ook een dossierbeheerder is.

Mevrouw *Ineke Glissenaar* wijst op het verschil met Nederland. Met de bijstandspersoon wil Vlaanderen twee zaken realiseren. De bijstandspersoon is casemanager/gezinsvoogd en de onafhankelijke vertrouwenspersoon. In Nederland mag dat niet. De vertrouwenspersoon staat naast de cliënt en probeert het gesprek weer op gang te brengen vanuit cliëntperspectief.

Mevrouw *Else De Wachter* wil weten van waar de financiering komt. De organisaties stappen naar de kinderen toe, maar die beslissen zelf of ze samen verder willen gaan. Heeft een kind in een moeilijke situatie of in een instelling steeds dezelfde vertrouwenspersoon? Kan mevrouw Glissenaar een inzicht geven in het budget van haar organisatie?

De vertrouwenspersoon en de bijstandspersoon zijn in Nederland niet dezelfde persoon. Volgens mevrouw Else De Wachter heeft een vertrouwenspersoon het voordeel dat hij op de hoogte is van het hele voortraject van de jongere zodat die niet voortdurend hetzelfde verhaal moet brengen. Dit laatste is hier een veel gehoorde klacht van de jongere.

De heer *Peter Gysbrechts* verwijst naar een rondetafelgesprek in het najaar van 2012 in Den Haag met het Kinderrechtencommissariaat, Jongerenwelzijn en een aantal experts over de klachtenbehandeling. Dit overleg was een nuttige benchmark voor de hertekening van het klachtenconcept en de klachtenregeling in de gesloten opvang in Vlaanderen. Een aantal van de door mevrouw Glissenaar geuite bedenkingen is toen wellicht ook naar voren geschoven. Hoe is daarop gereageerd tijdens het rondetafelgesprek?

Een collega van mevrouw *Ineke Glissenaar* was aanwezig op dat overleg. Er werd getracht beide systemen te begrijpen. Over de beperkende maatregelen, het klachtrecht en het vertrouwenswerk daarin werd informatie uitgewisseld. De gesloten jeugdzorg kan in Nederland van 12 tot 18 jaar. De kinderen stellen zelf dat ze de justitiële instelling verkiezen boven de gesloten jeugdzorg. Een vijftal jaar geleden werd het burgerrechtelijke plaatsen uit de justitiële instellingen gehaald. Daarvoor werd de gesloten jeugdzorg opgezet. In de beginselenwet op de justitiële instellingen is zeer nauwkeurig omschreven wat er moet gebeuren. In de gesloten zorg geldt die beginselenwet niet. Men moet zelf huisregels vastleggen. Voor de jongeren is de wet op de jeugdzorg ingewikkeld. Dit gaf in het begin veel klachten over de beperkende maatregelen. Men heeft daarover gesteld dat men duidelijk moet zijn over wat wel en niet mag. Dit is een leerproces. Met gesloten jeugdzorg wil men bevorderen dat kinderen zo snel mogelijk terug in de maatschappij komen.

De overheid staat in voor de financiering. In de nieuwe jeugdwet zal ook de gemeente de bevoegde overheid voor de financiering zijn. Op 23 april 2013 werd een verkennend onderzoek ingediend waarin over de financiering opgenomen is een deel uit de doeluitkering voor het vertrouwenswerk te halen en het landelijk te organiseren met één organisatie. Het zal, zo wil het advies van de Verenigde Nederlandse Gemeenten, voortaan landelijk georganiseerd en lokaal aangeboden worden. Dit is eigenlijk de gewenste toestand, die al in de geestelijke gezondheidszorg is geregeld. Die vertrouwenswerkorganisatie krijgt financiering vanuit het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Men stapt naar de kinderen en jongeren. Met pleegkinderen kan men niet in contact komen. De wet schrijft voor dat al de hulpverleningsorganisaties, dus ook de pleegzorgorganisaties, de plicht hebben om de kinderen en jongeren te wijzen op het recht op een vertrouwenspersoon. Na de commissie-Samson wordt de waarde ervan ingezien. Die bracht in kaart wat er niet goed gaat, in het bijzonder over seksueel misbruik bij kinderen. Mede daarom is het AKJ beginnen te chatten, ook met pleegkinderen.

De vertrouwensband kan gemakkelijk worden opgebouwd omdat de vertrouwenspersoon wekelijks aanwezig is in de gesloten en open zorg.

De vertrouwenspersoon kent niet de hele voorgeschiedenis, enkel wat de cliënt vertelt. Hij gaat de juistheid ervan zelfs niet na. Hij is er wel in gespecialiseerd om na te gaan of iets moet worden opgevolgd. De regel van het voordeel van de twijfel is van toepassing. Met de instellingen werden afspraken gemaakt over de toepassing van de meldingsplicht. De jongeren vinden dat positief. Er wordt door het AKJ aan de bestuurder van de instelling een algemene melding van bijvoorbeeld seksueel misbruik gedaan. De bestuurder van de instelling start meteen een onderzoek. Die bestuurder wordt primair verantwoordelijk gesteld voor wat er mogelijks in de instelling is gebeurd. Door die verantwoordelijkstelling van de bestuurder wordt de vertrouwenspersoon weer naast de cliënt gesteld. Heel vaak hoort men dat het verhaal klopt, terwijl het verhaal in eerste instantie vaak niet werd geloofd. Vaak kan er zo voor worden gezorgd dat de primaire verantwoordelijkheid wordt gelegd daar waar de oplossingen kunnen komen.

Het budget van het bureau bedraagt ongeveer 4 miljoen euro. De andere collega-organisaties krijgen ongeveer 1,5 miljoen euro. In de toekomst zal dit budget uit de doeluittkering worden gehaald en van 2015 tot 2018 aan het vertrouwenswerkbeheer worden toebedeeld, zo is het advies thans opgesteld. In de hele geestelijke gezondheidszorg gaat ongeveer 4,5 miljoen euro om aan vertrouwenswerk. Tien percent gaat daarbij om jeugdigen.

Grote organisaties werken met twee of drie vertrouwenspersonen. Die rouleren om de continuïteit te garanderen. Er zijn kinderen die geen vertrouwenspersoon willen.

Mevrouw *Else De Wachter* stelt vast dat in Nederland de vertrouwenspersoon veel slagkracht heeft. Wat gebeurt er als een instelling geen gevolg geeft aan een verantwoordelijkstelling?

Dan treden de inspectie en de opdrachtgever binnen twee dagen op. Er wordt bij hen melding gemaakt indien de bestuurder van de instelling naar haar oordeel niet genoeg heeft gedaan, stelt mevrouw *Ineke Glissenaar*.

Mevrouw *Helga Stevens* begrijpt dat het grootste deel van de ondersteuning telefonisch wordt uitgevoerd. Hoe kan men dit met de fysieke aanwezigheid ter plaatse combineren? Hoe bereikt men doven en slechthorende personen?

Mevrouw *Ineke Glissenaar* herhaalt dat volwassenen telefoneren en kinderen worden bezocht. Met de doelgroep van doven en slechthorenden wordt gechat en gemaild.

XXI. UITEENZETTING DOOR MEVROUW ANN MOENS, STAFMEDEWERKER AMBULANTE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG, ZORGNET VLAANDEREN

Mevrouw *Ann Moens* stelt dat de integrale jeugdhulp aanvankelijk ambitieuze doelstellingen had, maar dat die na verloop van tijd wat zijn verzend. Het Instituut voor de Overheid heeft een verbeterplan voorgesteld. De vertrekbasis van het ontwerp van decreet is gewijzigd. Ze krijgt de indruk dat er pogingen ondernomen zijn om functioneler te denken. Het denken in het kader van de jeugdzorgsector is verdwenen. Het is een functioneel samenwerken geworden dat inzet op de sectorsterktes. Dat is een verdienste.

De opdracht was de structuren tot een minimum te herleiden. Dat is gedeeltelijk geslaagd. Het IROJ, de toegangspoort en de maatschappelijke noodzaak zijn de drie grote verwezenlijkingen.

De verdienste voor de hulpverleners is dat er zo veel mogelijk gebruik wordt gemaakt van wat er al is. Gegevens wordt gedeeld volgens de hulpverlening die nodig is. De bestaande systemen moeten converteerbaar en ontsluitbaar worden. Ook het bespreekbaar maken van verontrusting is belangrijk. Bij hulpverleners is het in ieder geval bespreekbaarder geworden.

De vermaatschappelijking is een verdienste voor de jonge Vlaamse burger. Vermaatschappelijking dreigt een containerbegrip te worden. Voor mevrouw Ann Moens betekent het zoveel mogelijk in en door de samenleving. Er is voor de gebruikers een start gemaakt met inspraak zowel op individueel niveau als op structureel niveau.

Een vraag die blijft is of het om afstemmen of integreren gaat. Welzijn herkent zich in deze beweging sterker dan Onderwijs of Gezondheid. Als voor een afstemming tussen sectoren of domeinen wordt geopteerd, is dat oplosbaar. Er hoeft geen eenduidigheid te zijn mits het werkt op het niveau van de individuele klant. Op scharnierpunten moet er wel eenduidigheid zijn. Het is het functioneel vertalen van wat nodig is in de individuele trajecten van jongeren.

De omkaderende financiering van de integrale jeugdhulp is groot. De vraag rijst of dit in een periode van schaarste niet moet worden ontvet, en of het kind of de jongere zijn weg beter vindt. Is de transparantie toegenomen? Is er voldoende aandacht voor het eigen stuurvermogen van jongeren? Het is onduidelijk wat precies wordt bedoeld met de begeleider: trajectbegeleider, bijstandverlener, beschermer, advocaat of klachtenbemiddelaar? Bij de inspraak van de jongere is veel gesproken over de bemiddelingscommissies.

De geestelijke gezondheidszorg is synoniem voor psychiatrie. De kinder- en jeugdpsychiatrie zijn de K-teams en -diensten. De K-teams zijn de kinderen- en jongerenteams van de centra voor geestelijke gezondheidszorg. De K-diensten zijn de kinderen- en jeugdpsychiatrische residentiële units in de psychiatrische ziekenhuizen. Met uitzondering van Limburg, bestaat er geen enkel K-psychiatrisch ziekenhuis. Geestelijke gezondheidszorg met +16-jarigen is een veel groter domein dan K-teams en K-diensten. De diensten voor volwassen geestelijke gezondheidszorg, de A- en T-diensten, mogen starten vanaf 15 jaar en één dag. Sommige residentiële K-diensten werken van 0 tot 16 jaar of van 6 tot 16 jaar, andere van 0 tot 16 of 17 jaar. In de geestelijke gezondheidszorg is er een overlap doordat er scharnieren zijn en een differentiële toeleiding van een jongere naar een A-dienst in de volwassenenzorg. Dit gaat over problematieken waar jongeren voor een lang traject staan. Wie een eerste psychotische opstoot krijgt kort voor zijn zeventiende verjaardag weet dat hij voor een lang traject staat. Gaat die nog voor korte tijd naar het zorgcircuit voor kinderen en jongeren of direct naar de volwassenenzorg?

Een ander verschil tussen de integrale jeugdhulp en geestelijke gezondheidszorg is dat in de geestelijke gezondheidszorg ambulant en mobiel wordt gewerkt. In de integrale jeugdhulp is er in de modulering een onderscheid gemaakt tussen ambulante en mobiele zorg. In het eerste geval verplaatst de klant zich en in het laatste de hulpverlener. In geestelijke gezondheidszorg betekent ambulant beide.

De integrale jeugdhulp is net zoals de geestelijke gezondheidszorg een beweging die evolueert naar zorgprogramma's in een netwerk over overheden heen. Residentiële geestelijke gezondheid is nog altijd een federale bevoegdheid. De centra zijn Vlaams. Dat werkt omdat er op het niveau van de klant wordt gedacht. Voor volwassenen zijn de projecten op basis van artikel 107 bijna operationeel. Voor kinderen en jongeren is er in de laatste interministeriële conferentie een gemeenschappelijke verklaring afgelegd om naar een netwerk te evolueren of naar zorgprogramma's waarin elke speler in de geestelijke gezondheidszorg zijn rol speelt. Er is een redactiecomité opgericht waarin kabinetten, administraties en het hele Belgische werkveld vertegenwoordigd zijn.

De geestelijke gezondheidszorg is in beweging en er is een aantal analoge uitgangspunten. Het gaat om een collectieve verantwoordelijkheid, regionale netwerken, een volledig te realiseren zorgprogramma, actieve interactie en afstemming met belendende sectoren. De individuele patiënt is de maatstaf, alle deuren moeten tot de juiste zorg leiden en de ervaringsdeskundigheid krijgt een structurele plaats. De ervaringsdeskundigheid kan in

de integrale jeugdhulp worden gerealiseerd. De geestelijke gezondheidszorg gelooft niet meer in één loket. Dat betekent niet dat er geen laagdrempelige instantie moet zijn waar men terecht kan. Het is echter een illusie te geloven dat alle zorgvragers zich tot dat loket zullen wenden. Het is de verantwoordelijkheid van elke zorgverlener dat de mensen goed terechtkomen.

Twintig centra voor geestelijke gezondheidszorg bieden gespecialiseerde zorg. Ze behandelen psychopathologie. Er zijn in de ambulante centra voor geestelijke gezondheidszorg meer uren kinderpsychiater dan in alle residentiële centra samen. In de cgg's zijn er 580 hulpverleners van wie 200 in de kinder- en jeugdteams. De cgg's verzorgen jaarlijks 55.000 patiënten van wie 15.000 minderjarigen. Ze hebben transparante Omnio-gerelateerde tarieven. De kinderen- en jongerenteams voelen zich soms in een spagaatstand geplaatst. Er wordt veel aanspraak gemaakt door derden, intern zijn zij volledig verzadigd en er zijn vele wachtenden.

De interne krachtenbundeling van de geestelijke gezondheidszorg is bezig om één regionaal, waarschijnlijk provinciaal, netwerk voor kinderen en jongeren te maken. Dat is een complex proces. Als het netwerk voltooid is, kan het raderen met de integrale jeugdhulp, de residentiële geestelijke gezondheidszorg inbegrepen. Het zal slagen als het op maat van de mensen, betrokkenen en hulpverleners wordt gemaakt. Het mag geen statisch en structureel geheel zijn. De verschillen mogen niet te groot zijn.

De vraag of twee gemandateerde voorzieningen wel een goede zaak is, werd al gesteld. De duidelijkheid voor de gebruikers is een ernstige uitdaging. De transparantie en vertrouwelijkheid van een VK baart zorgen. De spreekster kampt met de vraag of de twee verschillende opdrachten niet tot frictie zullen leiden.

Aanvankelijk zou een sociale dienst worden toegevoegd aan de bemiddelingscommissie met het oog op vooronderzoek en opvolging, en opdat de onafhankelijke positie van de bemiddelingscommissie de input van de samenleving dankzij vrijwilligers-experten blijvend zou waarborgen. Daar is evenwel van afgestapt. De gevolgen van de uitdoving kunnen zijn dat de cesuur van de vrijwilligheid naar de bemiddelingscommissie zal opschuiven. De overgang naar de jeugdrechter zal gebeuren op het ogenblik dat thans de overgang naar bemiddelingscommissie wordt gemaakt. Door vrijwilligers te vervangen door werkende professionals zal het oog van de samenleving minder aanwezig zijn, daalt de betrokkenheid van de samenleving en gaat de opgebouwde expertise verloren. Voor het bewaren van de expertise moet er iets gebeuren. De vrijwilligers werden nog niet collectief gehoord.

De schrikbeelden die de toegangspoort oproept zijn die van een burcht, een circus of een onbegrijpbaar design. Mevrouw Ann Moens hoopt dat het een brug wordt met aan de andere kant een open weg. De laatste tijd komen er aparte sectorstructuren zoals handicapspecifieke multidisciplinaire teams of afzonderlijke prioriteitencommissies. Aan de andere kant zijn er ook positieve ontwikkelingen zoals de multifunctionele centra, die de flexibiliteit doen toenemen. Ze betreurt dat enkel een deel van de zorgmodules in de multifunctionele centra zijn opgenomen. Is de toegangspoort nog nodig indien de multifunctionele centra voldoende kansen krijgen en aangezien de geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren als doel heeft netwerken met collectieve responsabilisering te maken over de provincies?

Wie zal de stem van de cliënt vertolken bij het invullen van de elektronische aanvraagformulieren? De geestelijke gezondheidszorg, maar ook de gezondheidszorg heeft de grootste moeite om de definitie van diagnostiek te begrijpen. Er is een zeer integrale en eigenzinnige invulling aan gegeven.

De grote vraag is of de cgg's in de multidisciplinaire teams zullen stappen. De expertise psychopathologie is aanwezig. De geestelijke gezondheidszorg doet aan behandeldiagnos-

tiek. Diagnostiek voor externen is overweegbaar mits voor toereikende financiering wordt gezorgd. De cgg's zijn volzet. Kinderen worden geweigerd voor behandeling omdat de cgg's diagnostiek voor externen doen. De financiering is het zwakke punt. Zijn de werklust en de prijs van de aanmelder-contactpersoon ingeschat? De aanmelder-contactpersoon blijft volgen tot de zorg is opgestart. Het extra budget moet binnen de geestelijke gezondheidszorg geïnvesteerd worden in zorguitvoering en voor kinderen met ernstige psychiatrische problemen.

Het versterken van de rechtstreekse toegankelijke hulp heeft voor de geestelijke gezondheidszorg in heel Vlaanderen geresulteerd in tien voltijdse equivalenten. Dat is niet substantieel. Geestelijke gezondheidszorg is meer dan behandelsessies. Er wordt veel energie gestopt in zorgzame afstemming, samenwerking en doorverwijzing. Dat is niet zichtbaar en alleen kwantiteit wordt gescoord.

Vermaatschappelijking heeft twee zijden. Er zijn kwetsbare burgers die geresponsabiliseerd en overbevestigd worden. Ze hebben ook recht op bescherming. Soms moeten anderen beslissingen voor hen nemen. Ze hebben ook recht op veiligheid buiten de samenleving.

Mevrouw Ann Moens vraagt voldoende tijd te nemen voor het proefproject, minstens een jaar en met recht op bijsturing. Als alternatief stelt ze voor om niet alles tegelijk in één regio te implementeren. Waarom niet geleidelijk onderdelen uittesten in heel Vlaanderen? Zo krijgt men gelijkberechtiging.

Er is een link met het netwerk geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren. De kritische succesfactoren voor de integrale jeugdhulp zijn naast het proefproject, de capaciteit, de administratieve lichte en de plaats van de gebruiker in de toegang, het eigenaarschap van het proces, de verstaanbaarheid, de tijd en ruimte voor overleg, communicatie en om het hulpverleningsresultaat te krijgen.

XXII. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Mieke Vogels* vraagt het voorstel te verduidelijken om in tijden van schaarste geen nieuwe structuren op te zetten en te ontvetten om zo de vrijgekomen middelen in te zetten voor bijkomende capaciteit.

De heer *Peter Gybrechts* wil weten waar mevrouw Moens de bemiddeling zou organiseren en volgens welke principes, eens de bemiddelingscommissie verdwenen is.

Mevrouw *Ann Moens* stelt dat het beleid coördinatie en structuren anders moet bekijken. De geestelijke gezondheidszorg kende in het verleden een periode zonder ambtenaren en moest bouwen met beperkte middelen. Sinds 2000 werkt de sector met een omvattende driejaarlijkse opdracht en budget. Er is geen waterhoofd van structuren. Als men de sectoren en de hulpverlener responsabiliseert om de zorg integraal uit te voeren, dan moet men ook de sturing daarin betrekken. De overheid moet de krijtlijnen trekken en de vinger aan de pols houden om te kijken of alles goed loopt.

Als de bemiddelingscommissie verdwijnt, dan is het belangrijk de onafhankelijkheid te bewaren. De toegang is eveneens belangrijk. Alle sectoren zijn gevat en men zal moeten kijken wie in een onverenigbaarheid zit. De bemiddeling moet gebeuren door experts. Er was veel kritiek op de bemiddelingscommissie, maar het zijn vrijwilligers die werken in andere sectoren. Er zijn verschillende perspectieven. Nieuwe professionele teams die 38 uur per week werken, hebben binnen de vijf jaar een eigen cultuur. De input uit diverse sectoren verdwijnt. Thans werkt een bemiddelingscommissie met veel mensen. Er is een pool waaruit de nodige expertise geput kan worden. Er wordt gewerkt in college. De moeilijkste bemiddelingen zijn de hoogdringende waarin de commissievoorzitter alleen kan beslissen. Het college geeft een breder zicht op het dossier. De bemiddeling komt in het

ontwerp van decreet op verschillende ogenblikken terug. Dat is misschien niet slecht. De zitpenningen voor de vrijwilligers bedragen maximaal 3300 euro bruto per jaar. De voorzitter van het cliëntenoverleg krijgt nu 225 euro voor de eerste sessie en 175 euro voor de vervolgsessies. Als dat het model wordt voor de bemiddeling, dan zal men de prijs ervan moeten berekenen.

XXIII. UITEENZETTING DOOR DE HEER PAUL VAN DEN BOSSCHE, DIRECTEUR VERTROUWENSCESTRUM KINDERMISHANDELING OOST-VLAANDEREN

De heer *Paul Van den Bossche* stelt dat het VK het belangrijk vindt zijn visie te kunnen geven over het ontwerp van decreet, en meer bepaald over zijn nieuwe opdracht: het onderzoek van maatschappelijke noodzaak. In de huidige regeling vervullen de VK's een dispatchingfunctie. De VK's zijn daarom erg geïnteresseerd in de verandering van de hulpverleningsorganisatie en de -trajecten. In essentie hertekent het ontwerp van decreet de organisatie en de trajecten die cliënten doorlopen. Dat is ook de beperking van het ontwerp van decreet.

De heer Paul Van den Bossche spreekt niet alleen namens alle VK's maar ook namens het VK Oost-Vlaanderen dat gevat is binnen proefregio. Hij maakt deel uit van het team dat instaat voor voorbereiding en communicatie. De implementatie is uitgesteld, onder meer wegens deze hoorzittingen.

Een van de belangrijkste uitgangspunten van het ontwerp van decreet is het ontkoppelen van de toegang tot de niet rechtstreeks toegankelijke hulpverlening via de intersectorale toegangspoort enerzijds en de sluis- en bufferfunctie naar de gedwongen jeugdhulpverlening via de gemandateerde voorzieningen anderzijds. Dat is een goede zaak. Momenteel is het opnamebeleid van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg niet altijd duidelijk door de positionering ervan. Zij hebben een dubbele opdracht: ze zitten in de vrijwillige jeugdhulpverlening en hebben een maatschappelijke opdracht. Hoe meer de klemtoon ligt op vrijwilligheid, hoe moeilijker het is weinig gemotiveerde en zorgvermijdende cliënten aan te melden bij een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. De beperkte capaciteit van hulpverlening en de overbevraging zijn andere factoren die de drempel verhogen. Dergelijke cliënten kan men ook niet aanmelden bij het parket op basis van artikel 458bis of de verruiming van de 485bis van het Strafwetboek. Er is geen sprake van hoogdringendheid. Men kan ook niet naar de bemiddelingscommissie, die nu enkel voor de comités openstaat. In Oost-Vlaanderen is een specifieke procedure ontwikkeld om cliënten toch aangemeld te krijgen. Samen met de teamverantwoordelijke, de consulent en de dossierbeheerder van het VK wordt een uitgebreide casusbespreking gehouden. Dat gebeurt niet op vraag van de cliënt, die daarvan op de hoogte wordt gehouden, maar niet aanwezig is bij de behandeling. Er worden afspraken gemaakt en dat resulteert meestal in een actie van het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. Een neveneffect van die procedure is dat sommige hulpverleners problematische opvoedingssituaties bij het VK aanmelden om ze zo toch in de bijzondere jeugdzorg te krijgen. Dat was niet de bedoeling. Het ontwerp van decreet is een stap vooruit omdat hulpverleners op die manier de kans krijgen om zich voor dit soort dossiers rechtstreeks tot de twee gemandateerde voorzieningen te wenden. Vanzelfsprekend moeten hieraan voorwaarden worden gekoppeld.

Het ontwerp van decreet bevestigt de bestaande werking van de VK's. Bij hun oprichting kregen de VK's het mandaat om vrijwillige hulpverlening te organiseren in situaties van kindermishandeling. Ieder die een vermoeden of weet heeft van kindermishandeling kan zich tot een VK richten. Veertig percent van de meldingen komt van burgers.

De VK's geven advies en bieden hulp, met het oog op de veiligheid en het herstel van de betrokken minderjarigen. De punten 1 en 2 van artikel 42 bevestigen deze opdrachten. De VK's zijn in eerste instantie rechtstreeks toegankelijk voor meldingen en adviesvragen.

Waar nodig verlenen de VK's de gepaste hulp aan kinderen, jongeren en gezinnen. De VK's werken daarbij expliciet vanuit de positie van de minderjarige, zoeken heil in gezinsgerichte oplossingen en nemen initiatief om samen te werken met de andere partners in de jeugdhulp. Het is belangrijk dat artikel 76 de noodzaak van gegevensuitwisseling tussen VK's en andere hulpverleners regelt, zowel voor het onderzoek van meldingen, het volgen van hulpverlening en het onderzoek van de maatschappelijke noodzaak. Het onderzoek van verontrustende situaties met een vermoeden van kindermishandeling veronderstelt dat de VK's alle noodzakelijke informatie verzamelen voor een gedegen risico-inschatting, zonder dat de toestemming van de cliënt nodig is. Dat is in artikel 76 geregeld. Tot nog toe ontbrak de juridische basis daarvoor. Dit is een positieve evolutie die de rechtszekerheid van de medewerkers verhoogt. Het is een uitzondering op de privacywetgeving die beperkt moet zijn in tijd en gelijktijdig moet de gegevensverstrekker beschermd zijn voor het verstrekken van gegevens die binnen het beroepsgeheim vallen. Het is een spreekrecht, geen -plicht.

De reguliere werking wordt geconfronteerd met het gewijzigde jeugdhulpverleningslandschap. Er wordt samengewerkt met andere (vooral rechtstreeks toegankelijke) jeugdhulpverlening. Momenteel zijn er lange wachtlijsten en cliënten blijven daardoor lang in een VK. Het lang volgen van slachtoffers van misbruik is in het belang van de slachtoffers. Ouders die door een VK worden aangesproken en bereid zijn om naar hulpverlening te stappen, willen van het etiket kindermishandeling af. Doorstroming vanuit het VK naar bestaande hulpverlening is belangrijk. Er wordt gehoopt dat de uitbreiding van de rechtstreeks toegankelijke hulp met 30 percent over alle sectoren wordt verdeeld.

Indien de aanmelder bij de toegangspoort bereid is om een beroep te doen op hulpverlening na de toegangspoort, dan volgt geen onderzoek van de maatschappelijke noodzaak, maar wel een aanvraag met het A-document. Het is belangrijk dat er voldoende capaciteit is na de poort. Als dat te lang duurt, geraken de cliënten gedemotiveerd en is een onderzoek van de maatschappelijke noodzaak toch nodig om ze in de toegangspoort te krijgen. De spreker is vragende partij om vanuit de VK's een snelle doorstroming te krijgen.

De heer Paul Van den Bossche vermoedt dat voorzieningen na de toegangspoort willen dat het VK dossiers blijft volgen ook als er geen maatschappelijk noodzaak of gemandateerde voorziening betrokken is omdat er een gebrek is aan trajectbegeleiding na de poort. Die rol werd vroeger vervuld door de consultants van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg. Dat is een onderdeel van het onderzoek van de maatschappelijke noodzaak, maar het zal waarschijnlijk ook gevraagd worden voor de reguliere werking van de VK's. Het is een extra werkbelasting. Hij vraagt daarmee rekening te houden.

Bij de reguliere opdracht van de VK's claimen ze dat de hulp vrijwillig is maar niet vrijblijvend. Maar soms biedt vrijwillige aanklappende hulpverlening toch onvoldoende garanties op een veilige ontwikkeling van het kind. Waar vrijwillige samenwerking niet lukt of onvoldoende veiligheid biedt, zal een VK zoeken naar meer gedwongen vormen van hulp. Nu vormen artikel 458bis en 422bis van het Strafwetboek, die het beroepsgeheim, het spreekrecht en de hulp aan personen in nood regelen, het kader om al dan niet te verwijzen naar het jeugdparket. Ondanks de verruiming van het spreekrecht heeft dit toch zijn beperkingen. Punt 3 van artikel 42 geeft een VK de mogelijkheid om vanaf 2014 te handelen als gemandateerde voorziening in situaties waar er sprake is van een vermoeden van maatschappelijke noodzaak. In die hoedanigheid kunnen zij op verzoek van andere jeugdhulpverleners een verontrustende situatie onderzoeken, nagaan of het aanbieden van jeugdhulp maatschappelijk noodzakelijk is, en indien nodig, ook rechtstreeks melden aan de procureur. Een belangrijke stap vooruit in het ontwerp van decreet is het expliciet maken van de tools waarover de gemandateerde voorzieningen beschikken om naar gedwongen hulp over te stappen. Het wordt transparanter voor minderjarigen en hun gezinnen, maar ook voor de VK's zelf, die een sterker mandaat krijgen om allerhande hulpverleningsvormen gericht en subsidiair in te zetten.

Maar net als in de huidige werking van de VK's ligt de prioriteit bij deze nieuwe opdracht op een poging om vrijwillige hulpverlening mogelijk te maken. De gelijkenis met de reguliere werking is groot. Net zoals in de huidige werking zullen de medewerkers aanklappend werken en hulpverleningsvaardigheden benutten om het gezin te responsabiliseren gericht op samenwerking met vrijwillig aanvaarde en onderhandelde hulp. De aanpak is kracht- en oplossingsgericht. De methodiek gehanteerd in de reguliere werking wil men ook inzetten voor het onderzoek van maatschappelijke noodzaak. Meestal lukt het de VK's ook om binnen de vrijwilligheid te werken. Het betreft dan vrijwillig aanvaarde hulp waar het VK het gezin kan motiveren om de leefsituatie veiliger te maken en meer zorg te dragen voor de ontwikkeling van de kinderen. Het onderzoek van de maatschappelijke noodzaak is geen doorgeefluik naar justitie.

De voorwaarden voor de hulpverleners om een beroep te doen op de gemandateerde voorziening zijn in het ontwerp van decreet summier omschreven. De spreker kan zich vinden in de formulering van de voorwaarden in het motivatiedocument. Dat mag echter geen te hoge drempel vormen voor voorzieningen om te vermijden dat kinderen ten gevolge van complexe procedures in de kou blijven staan. Een ander neveneffect kan zijn dat men massaal gaat aanmelden bij de reguliere werking van de VK's. Een goede afstemming met de OCJ's is nodig. Dat zal een continu proces zijn.

Waarom twee gemandateerde voorzieningen? De VK's hebben van bij de begripsomschrijving van maatschappelijke noodzaak gesteld dat de VK's daarin een stem hebben. Wat het VK doet, valt voor een groot deel onder maatschappelijke noodzaak. Toen er werd gesproken van de oprichting van bureaus maatschappelijke noodzaak, vonden de VK's dat zij zich daar strategisch in moesten plaatsen. Aanvankelijk was er nog sprake van een daarboven liggende arbitragecommissie, die terecht geschrapt werd om het aantal stappen naar gedwongen hulpverlening in te korten. De vraag rees toen of de VK's gelijkwaardig naast de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg konden functioneren. Het is een goede zaak. Zowel de expertise van de consultants als die van de medewerkers van de VK's moet worden ingezet in deze fase van de hulpverlening. De aanmelder zal moeten bepalen waar er wordt aangemeld. De oplossing ligt niet in een categoriaal denken, maar in een pragmatische aanpak. Er zijn overlappingen in de definities van kindermishandeling en verontrustende leefsituatie. De oplossing bestaat erin de cliënt uit te leggen waarom men naar één van de twee gemandateerde voorzieningen stapt. De essentie van het ontwerp van decreet is communicatie over de verontrusting met de cliënt. De keuze zal afhangen van de doelstelling die men wil bereiken met het cliëntstelsel.

In de verhouding van de reguliere werking en onderzoek van de maatschappelijke noodzaak is het niet zo dat meldingen door hulpverleners per definitie tot een onderzoek zullen leiden. Het onderscheid wordt gemaakt volgens de gezinssituatie waarvoor de procedure wordt ingezet, wat aan de hand van consultatie zal verlopen. De consultfunctie is belangrijk. Men ziet de laatste jaren een evolutie in de werking van de hulpverleners. Hulpverleners nemen zelf meer op en pas wanneer ze niet meer verder kunnen, melden ze bij een VK. Men zoekt naar criteria om uit te maken welke richting men gezinnen zal uitsturen. De praktijk zal meer verheldering brengen.

Er is ook vrees voor een te sterke manier van procedureel werken. Een decreet schept het kader en de uitvoeringsbesluiten moeten dit invullen. De geest achter dat uitvoeringsbesluit moet er een zijn die het kind centraal zet en focust op het vermijden van missers. Kinderen die in situaties verkeren waarin maatschappelijk gezien hulp nodig is, mogen niet ten gevolge van complexe procedures in de kou blijven staan. De gemandateerde voorzieningen moeten opereren vanuit een hulpverleningslogica, waarin engagement en een relatie aangaan met gezinnen de sleutelcompetenties zijn. Het is de bedoeling om het onderzoek naar maatschappelijke noodzaak vanuit een hulpverleningslogica in te vullen en niet vanuit een bureaucratische. De valkuil is een kille, bureaucratische aanpak vanuit een beheerslogica.

Vanuit de voorbereidingen in de proefregio stelt de spreker vast dat er nog een aantal zaken dient te worden uitgewerkt. Vooreerst de afstemming met de parketten over informatie-uitwisseling, zowel bij de kennisgeving door het parket als bij een melding door de gemandateerde voorziening. Het Protocol van Moed kan hier een belangrijke rol spelen. De resultaten zullen echter niet klaar zijn voor de proefregio.

Het VK is vragende partij om bij de afstemming tussen de twee gemandateerde voorzieningen over operationalisering van de procedures deel uit te maken van het IROJ. De twee gemandateerde voorzieningen zouden daar deel van moeten uitmaken en niet één zoals bepaald in het ontwerp van decreet. Er is vooral afstemming nodig met hulpverleners uit andere sectoren, zowel bij de instroom als de uitstroom.

De heer Paul Van den Bossche hoopt dat er in de proeffase voldoende tijd en ruimte is om deze nieuwe opdracht te implementeren en om te leren uit de praktijk. Hij meent dat het brede werkveld geen vragende partij is om de goedkeuring van het ontwerp van decreet door te schuiven naar een volgende legislatuur. Het niet afronden van de experimenteerfase in Gent en Oost-Vlaanderen heeft geleid tot demotivatie bij de hulpverleners in de verschillende sectoren. In dit nieuwe proces van motivatie moet men vermijden dat door het onbepaald doorschuiven van het project in de tijd er opnieuw demotivatie volgt.

De VK's zijn bereid om hun verantwoordelijkheid te nemen, maar rekenen ook op de overheid om, indien nodig, te zorgen voor voldoende middelen om dit op een kwalitatieve manier te kunnen blijven doen.

XXIV. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Mieke Vogels* wil weten wat de mening is van de heer Van den Bossche over het voorstel om stapsgewijs met een aantal zaken te beginnen in heel Vlaanderen. Iedereen pleit voor voldoende tijd om een en ander uit te proberen en bij te sturen. Waarom bijvoorbeeld niet wachten tot het Protocol van Moed rond is om dat onderdeel in heel Vlaanderen te implementeren?

De heer *Paul Van den Bossche* vindt het zeer moeilijk om de installatie van de gemandateerde voorzieningen en de toegangspoort niet gelijktijdig toe te passen. De Comités kunnen niet in hun huidige rol blijven bestaan en gelijktijdig de toegangspoort installeren.

Mevrouw *Vera Van der Borgh* klaagt aan dat wie schrijnende situaties met kinderen wil melden van de ene naar de andere instantie wordt verwezen. Daaruit is het Protocol van Moed ontstaan. Biedt het ontwerp van decreet daartegen voldoende garanties?

Volgens de heer *Paul Van den Bossche* is daarvoor geen nieuw decreet nodig. Dat kan thans al door de VK's worden opgenomen. Ze hebben een mandaat om na meldingen door om het even wie, op te treden.

Mevrouw *Vera Van der Borgh* wil aanvullend weten of men daarmee terecht kan bij justitie.

Dat kan volgens de heer *Paul Van den Bossche* niet onmiddellijk. Een melding moet worden onderzocht. De opdracht van een VK is hulpverlening verstrekken. De VK's zijn opgericht om te vermijden dat er enkel een weg naar justitie is. Op basis van een melding gaat het VK mensen uitnodigen in het centrum om een confrontatiegesprek te voeren. De VK's zijn niet bevoegd om onaangekondigd op te treden.

XXV. UITEENZETTING DOOR DE HEER BRUNO VANOBBERGEN, KINDER-RECHTENCOMMISSARIS

1. Historiek

Het KRC heeft de uitgangspunten achter de integrale jeugdhulp altijd sterk verdedigd. Het heeft altijd aandacht gevraagd voor het recht op zorg en voor de rechten binnen de zorg. Het was betrokken bij de vormgeving van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp.

Het KRC is voor zijn advies voorts uitgegaan van de vele signalen die het ontvangt langs zijn ombudswerk. Kinderen en ouders met een zorgbehoefte krijgen vaak onvoldoende duiding over en inspraak in de zorg, een probleem dat ook aan bod kwam in het rapport van de Zorginspectie in 2010. Er is onvoldoende aandacht voor kinderen en jongeren die gespecialiseerde zorg nodig hebben. Er zijn ook problemen met de ambulante zorg. Het KRC steunt ook op zijn advies over zorgtekort in de jeugdhulp (*Parl. St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 872/13).

2. Ankerpunten

Enkele belangrijke ankerpunten zijn het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, de aanbevelingen van de Raad van Europa uit 2011 en de aanbevelingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind. In 2010 heeft het VN-Comité gewezen op het belang van een uitgebreid netwerk van basisvoorzieningen. Het heeft aan de Belgische overheid ook het signaal gegeven dat de plaatsing van kinderen zo veel mogelijk moet worden vermeden. In België zijn er relatief meer plaatsingen dan in andere Europese landen. De structuur van het advies is geïnspireerd door de structuur van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp.

3. Recht op participatie en inspraak

Het KRC vindt het belangrijk dat de verschillende betrokkenen tot een echte ontmoeting kunnen komen met de kinderen en jongeren. Het ontwerp van decreet benadrukt het belang van participatie en inspraak, maar vult dat slechts minimaal in. Hoe verder in het verloop van het proces, hoe beperkter het recht op participatie wordt ingevuld. Kinderen en jongeren hebben bijvoorbeeld pas toegang tot de toegangspoort na het indienen van een verzoek. Op het niveau van de indicatiestelling en van de jeugdhulpregie is er geen inspraak van de jongeren bij de totstandkoming van de jeugdhulp. In de eerste versies van het ontwerp van decreet hadden ze helemaal geen toegang tot de toegangspoort.

Een tweede element binnen dit thema is de bemiddeling. In het ontwerp van decreet is er wel degelijk sprake van bemiddeling, maar de voorheen decretaal vastgelegde bemiddelingscommissie wordt geschrapt. Het proces van de bemiddeling is veel te weinig uitgewerkt. Artikel 6 zegt bijvoorbeeld dat er door bemiddeling naar een oplossing kan worden gezocht als ouders niet instemmen met de hulp die de minderjarige nodig heeft. Het is echter niet duidelijk wie er voor die bemiddeling moet instaan of hoe die bemiddeling er moet uitzien.

Een derde element binnen het eerste thema is het toezicht. De Raad van Europa zegt duidelijk dat er een instantie moet zijn die op een onafhankelijke manier toezicht houdt op de jeugdzorg. De JO-lijn, die onder Jongerenwelzijn valt, is geen onafhankelijke partij omdat ze deel uitmaakt van een van de sectoren die betrokken is bij de integrale jeugdhulp. Bovendien moet er niet alleen toezicht zijn op de jeugdhulpaanbieders, maar ook op de toegangspoort en op de ondersteuningscentra Jeugdzorg. Er zou ook regelmatig verslag moeten worden uitgebracht over de genomen beslissingen, de wachttijden en de geleverde inspanningen om het recht op hulp te verzekeren.

Een laatste element binnen het eerste thema is het klachtrecht, dat te weinig aandacht krijgt in het ontwerp van decreet. Kinderen kunnen een klacht indienen bij de JO-lijn, maar die valt onder Jongerenwelzijn, dat geen onafhankelijke partij is. Jongerenwelzijn maakt immer deel uit van één van de betrokken sectoren bij de integrale jeugdhulp. Bij de vormgeving van dit klachtrecht dient men niet te vertrekken vanuit een bestuurslogica. Het klachtrecht moet ook een instrument zijn om de rechtsbescherming van kinderen en jongeren te versterken. Daarbij dient men een onderscheid te maken tussen de interne klachtenbehandeling en het formele externe klachtrecht. De interne klachtenbehandeling moet ervoor zorgen dat de betrokken partijen verder kunnen met elkaar. Het formele externe klachtrecht dient te berusten bij een onafhankelijke instantie die verantwoordelijk is voor de toetsing van de normen.

4. Recht op respect voor het gezinsleven

De vermaatschappelijking van de zorg is een rode draad door het ontwerp van decreet. Het is positief dat er aandacht wordt besteed aan de kracht van de jongere en zijn omgeving. Het recht op zorg mag echter niet voorwaardelijk worden. De vermaatschappelijking van de zorg mag er ook niet toe leiden dat de overheid geen aandacht meer heeft voor structurele knelpunten zoals de wachtlijsten.

Een tweede element binnen dit thema is het contextgericht werken. Dat komt voldoende aan bod in het ontwerp van decreet. Daarbij moet ook aandacht gaan naar de ondersteuning van de omgeving. Als dat een taak is voor de eerstelijns hulpverlening, dan moet die daarin voldoende ondersteund worden.

5. Recht op passende jeugdhulp

Het ontwerp van decreet vraagt dat de diverse sectoren samenwerken met elkaar, maar dat is niet evident. De voorbije jaren werden er op dat vlak belangrijke stappen gezet, maar het blijft zoeken naar mogelijkheden om verbondenheid te creëren tussen de diverse sectoren. In het ontwerp van decreet blijven de sectoren echter afzonderlijk bestaan, elk met eigen regelgeving. De gemeenschapsinstellingen vallen bijvoorbeeld buiten de bevoegdheid van de toegangspoort. Daarom zal het beleid intersectoraal overleg krachtig vorm moeten geven op het regionale niveau, want men mag niet te afhankelijk worden van goodwill.

Een tweede element is de combinatie van vormen van hulp en ondersteuning. Artikel 12 van het ontwerp van decreet hevelt dertig percent van de niet-residentiële modules van de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp over naar de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Dat is een goede zaak. Daarmee wordt het aantal combinaties van rechtstreeks en niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp groter, zodat men beter tegemoet kan komen aan de concrete noden van kinderen en jongeren. Toch moet het combineren van verschillende soorten van hulp nog sterker in het ontwerp van decreet worden verankerd.

Een derde element binnen dit thema is van principiële aard. Het ontwerp van decreet bepaalt dat wie geen hulp krijgt van de toegangspoort kan aankloppen bij de jeugdrechter. Als de jeugdrechtbank een gerechtelijke maatregel heeft genomen, met toepassing van artikel 53, dan kan de sociale dienst, op basis van artikel 54, met de betrokken partijen de mogelijkheden verkennen om vrijwillige jeugdzorg te organiseren. Het woord verkennen wijst op een zekere vrijblijvendheid. Het is ook onduidelijk wie de vrijwillige jeugdhulp op zich zal nemen. De bepaling dat er binnen de 45 dagen een oplossing moet worden gevonden is destijds weggefallen. Zonder een tijdslimiet dreigt de vrijwillige hulpverlening in het gedrang te komen.

Het KRC vraagt ook aandacht voor een aantal andere elementen die verband houden met het recht op passende jeugdhulp. Het steunt het principe van het vraaggericht werken,

dat beklemtoond wordt in dit ontwerp van decreet. Dan moeten er echter wel voldoende financiële middelen zijn om dat in de praktijk te realiseren.

De artikelen 26 en 31 zijn in strijd met elkaar. Het is onduidelijk wie de eindverantwoordelijkheid draagt voor de afhandeling van de zorg, de jeugdhulpregisseur of de aanmelder. Die onduidelijkheid moet worden uitgeklaard om de rechtsgaranties voor de minderjarigen te verzekeren.

Een laatste element binnen dit thema is de trajectbegeleiding. De trajectbegeleider, die waakt over de continuïteit van de zorg en die een belangrijke rol kan spelen bij de overgang naar de gerechtelijke jeugdhulpverlening, komt in dit ontwerp van decreet niet voor. Het KRC vraagt dat de rol van de trajectbegeleider verduidelijkt wordt in dit ontwerp van decreet.

6. Rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp – Brede instap

De keuze van het ontwerp van decreet voor een brede instap creëert hooggespannen verwachtingen. Hopelijk krijgt de brede instap ook voldoende ondersteuning om die verwachtingen in te lossen. Zo niet dreigt men een hypotheek te leggen op het hele hulpverleningsproces. Het KRC merkt nog op dat de brede instap thans een versnipperd veld is waarin kinderen en jongeren moeilijk hun weg vinden. Daarom erkent het KRC het belang van één herkenbare en laagdrempelige brede instap.

De crisismeldpunten zijn permanent bemand, maar niet rechtstreeks toegankelijk voor minderjarigen. Het KRC is van oordeel dat de crisishulp het best rechtstreeks toegankelijk is voor minderjarigen, ook in het weekend.

7. Recht op informatie, duidelijke communicatie en bijstand

De nieuwe jeugdzorg is vrij complex. Daarom zal men voldoende moeten investeren in de communicatie hierover. Er moet ook een duidelijk onderscheid zijn tussen de bijstandspersoon en de trajectbegeleider. De bijstandspersoon is een vertrouwenspersoon die de minderjarige helpt bij het formuleren van vragen en die indien nodig bepaalde zaken aanklaagt. De trajectbegeleider is een casemanager die waakt over de continuïteit van het hulpverleningstraject.

8. Aandacht voor specifieke doelgroepen en problematieken

Een laatste thema betreft de specifieke hulpprogramma's en de specifieke combinatiemogelijkheden van modules. Artikel 16 vernoemt dat expliciet. Het ontwerp van decreet geeft hier echter een minimale invulling aan. Niet-begeleide minderjarige vluchtelingen krijgen bijvoorbeeld zeer moeilijk toegang tot de jeugdzorg.

XXVI. VRAGEN VAN DE LEDEN

De heer *Peter Gysbrechts* begrijpt dat de participatie van de minderjarige aan het beslissingsproces binnen de toegangspoort slechts minimaal wordt ingevuld. Het gebrek aan een open dialoog en transparante communicatie tussen de beslisser en de behoeftige ondermijnt het recht op participatie van de minderjarige. Dit ontwerp van decreet geeft slechts een aanzet. De spreker wil vernemen welke zaken minimaal moeten worden opgelost: het recht om gehoord te worden bij de aanmelding of de rechtstreekse toegang tot de toegangspoort van minderjarigen en hun ouders of opvoedingsverantwoordelijken?

Het KRC stelt dat het bemiddelingsproces te weinig uitgewerkt is. Wie moet er volgens het KRC verantwoordelijk zijn voor de bemiddeling en aan welke minimale voorwaarden dient de bemiddeling te voldoen?

Hoe moet het klachtrecht zich verhouden tot de JO-lijn? Hoe verhoudt het klachtrecht zich tot de opdracht van het KRC? Heeft het KRC uit de rondetafel in Den Haag met mevrouw Glissenaar een ideaal model kunnen puren?

Het KRC heeft vragen bij de mogelijke neveneffecten van de vermaatschappelijking van de zorg. Het merkt op dat er geen visie is op contextgericht werken. Wie moet dit organiseren? Wie hakt knopen door? Wie vertegenwoordigt of steunt de minderjarige? Hoe kan men een netwerk uitbouwen voor personen met een handicap die alleen staan of uit een kansarm milieu komen? Zijn er succesvolle voorbeelden in het buitenland?

Men spreekt over de integrale jeugdhulp maar toch blijven er verschillende sectoren bestaan, elk met eigen regelgeving. De toegangspoort is wat uitgehold. Hoe integraal kan de integrale jeugdhulp nog zijn? Zullen de agentschappen bij de begrotingsonderhandelingen even sterk pleiten voor bijkomende middelen voor de onderdelen die vallen onder de integrale jeugdhulp als voor de onderdelen die volledig onder de eigen bevoegdheid vallen?

Het ontwerp van decreet stelt dat de aanmelder verantwoordelijk is voor de jongere totdat deze begeleiding krijgt binnen de niet rechtstreeks toegankelijke hulp. Wie zou die verantwoordelijkheid anders moeten krijgen, de toegangspoort?

De eindverantwoordelijkheid is onduidelijk. Als alle hulpverleners verantwoordelijk zijn voor het eindresultaat, kan het erop uitdraaien dat niemand verantwoordelijk is. Hoe ziet het KRC het concept van de trajectbemiddelaar? Is dat een vaste persoon die de minderjarige volgt tijdens zijn carrière? Het KRC vindt dat er in artikel 31 een vermenging is tussen de taak van de vertrouwenspersoon en die van de trajectbegeleider. Als het om twee verschillende personen dient te gaan, wat moet dan de opdracht zijn van de vertrouwenspersoon en van de trajectbegeleider?

Het KRC pleit voor een enkel meldpunt voor de brede instap, omwille van de herkenbaarheid. Wie kan die rol opnemen? Het KRC pleit voorts voor rechtstreeks toegankelijke crisishulp. Crisishulp is enkel toegankelijk voor hulpverleners en jeugdmagistraten. Waarom is dat zo belangrijk? Terecht stelt het KRC voor om over de nieuwe structuur van de jeugdhulp in begrijpelijke taal te communiceren met de minderjarigen. Is dat echter nog mogelijk, gezien de complexiteit van het geheel? Wie moet dat doen, wanneer en met welke regelmaat? Ten slotte wil de spreker vernemen hoe het KRC een klachtenbureau naar Nederlands model zou implementeren in Vlaanderen.

Mevrouw *Mieke Vogels* merkt op dat de kinderrechtencommissaris bij het begin van zijn uiteenzetting verwees naar eerdere versies van het ontwerp van decreet. Die teksten hebben de parlementsleden niet onder ogen gekregen. De passage over het contact van de jongere of zijn ouders met de toegangspoort is duidelijk achteraf toegevoegd. Daarbij worden er allerhande voorwaarden opgelegd, onder meer dat men kan aantonen dat er een bemiddeling heeft plaatsgevonden. De bemiddeling wordt echter niet uitgewerkt. Die passage is achteraf toegevoegd. De lat wordt wel erg hoog gelegd. Vooral mondige en beter geplaatste jongeren en ouders zullen van deze contacten gebruik kunnen maken. Tijdens de vorige hoorzitting hebben verschillende mensen gepleit voor het behoud van de huidige bemiddelingscommissie, die bestaat uit vrijwilligers en daardoor intersectoraal werkt. De spreekster peilt naar de visie van het KRC.

Het schrappen van de trajectbegeleider is de achilleshiel van de integrale jeugdhulp. Tot nog toe werd die taak gedeeltelijk opgenomen door de jeugdconsulent. In de Commissie Jeugdzorg is meermaals gepleit voor een sterkere rol van de jeugdconsulent. Een voorwaarde is wel dat deze minder dossiers te behandelen heeft. De trajectbegeleider moet geregeld nagaan of de geplaatste jongere de voorziening nog niet kan verlaten. De trajectbegeleider kan voorzieningen ook aansporen de zorg te vermaatschappelijken. Dat zou

de overheid heel wat opbrengen. Hoe kan men de trajectbegeleider nog inpassen in deze ambtelijke structuur? De spreekster is bereid een amendement op te stellen om dit element toe te voegen aan het ontwerp van decreet.

Uit het advies van het KRC maakt ze op dat de toegangspoort niet in alle gevallen bevoegd zal zijn. De toewijzing van jongeren met een handicap gaat namelijk onmiddellijk naar de regionale prioriteitencommissies. Deze instanties doen in de verste verte niet aan vermaatschappelijking van de zorg. Zij oordelen op basis van dossiers of het netwerk van de jongere nog sterk genoeg is. Ze vreest dat men in de jeugdzorg gelijksoortige regionale prioriteitencommissies zal zien ontstaan, namelijk commissies die de schaarste verdelen en die beslissen welke gevallen ze helpen en welke niet, zonder de betrokkene te zien. Dat is nefast voor de jongeren. In de pleegzorg worden jonge kinderen door gebrek aan pleegouders verplicht opgevangen door het netwerk. Daarom baart de vermaatschappelijking van de zorg haar grote zorgen.

Mevrouw Mieke Vogels sluit zich aan bij de vraag van de heer Gysbrechts over de bijstandspersonen. Het Nederlandse model is op het eerste gezicht heel aantrekkelijk. Welke soort van klachten krijgt de JO-lijn de laatste jaren? Ontvangt het KRC bepaalde klachten die men niet tot de JO-lijn zou durven richten omdat die te dicht bij de voorzieningen staat?

Mevrouw *Else De Wachter* heeft de indruk dat het KRC een synthese heeft gemaakt van de uiteenzettingen van alle sprekers tijdens de hoorzitting. Het recht op inspraak en participatie is heel belangrijk. Het recht op passende jeugdhulp is nog voor verbetering vatbaar. De bijstandspersoon is nog iets anders dan de vertrouwenspersoon of de trajectbegeleider. De spreekster vraagt dit belangrijke onderscheid te verduidelijken. Uit de tussenkomst van mevrouw Glissenaar heeft ze opgemaakt dat het belangrijk is een vertrouwensband op te bouwen met de trajectbegeleider. Is het KRC het ermee eens dat deze investering zal renderen op een ander niveau?

Hoe zal de bemiddeling verlopen? Heel wat sprekers hebben gepleit voor het behoud van de huidige bemiddelingscommissie. Ze deelt de bezorgdheid van het KRC over de eerstelijns hulpverleners. Hulpvragen zijn niet gebonden aan kantooruren. Men dient te beseffen dat de zorgnood het grootst is buiten de schoolperiodes. De eerstelijns hulpverlening moet voldoende ondersteund worden om aan die nood tegemoet te komen.

Welk standpunt neemt het KRC in over de timing en de regio van het proefproject? De meeste sprekers vinden dat een proefproject interessant kan zijn, op voorwaarde dat er een goede evaluatie plaatsvindt en dat bijsturing mogelijk is. Op welke termijn is dat realiseerbaar?

Mevrouw *Katrien Schryvers* vraagt zich af hoe men het gewenste uitgebreidere externe klachtrecht het best kan organiseren. Het KRC gaat er immers van uit dat de JO-lijn niet als onafhankelijk kan worden beschouwd. Bij een andere gelegenheid heeft ze de kinder-rechtencommissaris horen pleiten voor een onafhankelijke positie van de JO-lijn en niet voor een andere instantie naast de JO-lijn.

In de discussie over de vermaatschappelijking van de zorg is er telkens een tegenstelling tussen believers en non-believers. Men moet zoeken naar een goed evenwicht. Iedereen beseft dat het niet de bedoeling kan zijn dat de zorg vanaf het eerste ogenblik geïnstitutionaliseerd wordt. Zoveel mogelijk vrijwilligers en organisaties binnen de maatschappij moeten zorg opnemen. Waar de vermaatschappelijking van de zorg haar grens bereikt, moet er worden gezorgd voor voldoende capaciteit. Ook het contextgericht werken kan deel uitmaken van de vermaatschappelijking van de zorg.

Voorts wil de commissievoorzitter het standpunt van het KRC kennen over het ene meldpunt voor de brede instap. Welk standpunt neemt het KRC in over het feit dat er twee filters zijn naar de gerechtelijke hulp, namelijk de ondersteuningscentra Jeugdzorg en de Vertrouwenscentra Kindermishandeling?

De heer *Bruno Vanobbergen* stelt vast dat er een spanningsveld is tussen de vragen van de jongere en de hypothese van de hulpverlener. Het KRC vindt dat de vraag van de jongere voorrang verdient. Zo kan men de standaardisering overstijgen.

Het KRC ziet iets in het huidige model om de bemiddeling te organiseren, namelijk het concept van de bemiddelingscommissie. De vraag is in welke mate men de bemiddelingscommissie kan professionaliseren. Op dit ogenblik zijn er namelijk grote verschillen tussen de diverse bemiddelingscommissies.

Het KRC ziet duidelijk voordelen in de vermaatschappelijking van de zorg. Op dat vlak geeft hij het voorbeeld van TEJO. Een groep vrijwilligers engageert zich om op alle mogelijke momenten therapeutische sessies te organiseren voor jongeren, individueel of in groep. Het gaat om een vrijwillig initiatief, dat gedragen wordt door professionals. In elk geval is er voldoende ondersteuning nodig, bijvoorbeeld door een opleiding.

Met het klachtrecht wil men de rechtspositie van de jongeren versterken. Daarom moet men zorgen voor educatie, voor de instellingen en voor de jongeren zelf. Op dit ogenblik staat men heel weigerachtig tegenover het klachtrecht. Het KRC ziet twee opties, namelijk het uitklaren van het interne proces, wat ook een aandachtspunt is van het agentschap Zorginspectie, en het realiseren van een externe onafhankelijke instantie die verantwoordelijk is voor het toetsen van de normen. Het KRC is bereid om mee na te denken over de concrete uitwerking daarvan. Met de theoretische verkenning staat men namelijk al ver genoeg.

Mevrouw *Leen Ackaert* stelt vast dat de jaarverslagen van Jongerenwelzijn amper rapporteren over de inhoud van de klachten bij de JO-lijn. Het KRC heeft al naar een meer uitgebreide verslaggeving gevraagd. De statistieken blijven echter minimaal. Men krijgt alleen duidelijkheid over het aantal gegronde en ongegronde klachten, over het feit of de vraag al dan niet beantwoord werd, en of er al dan niet een doorverwijzing of bemiddelingsgesprekken zijn geweest. Zij heeft de indruk dat een grotere transparantie wenselijk is.

Mevrouw *Inge Schoevaerts* merkt op dat de JO-lijn vooral gericht is op herstellbemiddeling. Er werden ongeveer 44 bemiddelingsgesprekken georganiseerd. Er gebeurt een overleg tussen de klager en de beklaagde. Daarbij is er ook een regioverantwoordelijke aanwezig. Over de inhoud van de klacht wordt er heel weinig gecommuniceerd. De JO-lijn is de klachtenlijn van Jongerenwelzijn. Het ontwerp van decreet veronderstelt dat Jongerenwelzijn en het VAPH beter samenwerken. Moeten de JO-lijn en de ombudsdienst van het VAPH samensmelten tot één integrale klachtendienst? Als dat niet gebeurt, dan zal de klager zich dienen af te vragen bij welke instantie hij zijn klacht zal indienen. Dat moet verduidelijkt worden in het ontwerp van decreet.

Mevrouw *Leen Ackaert* merkt op dat de JO-lijn haar oorsprong vindt in het Klachten-decreet en in de rondzendbrief van 2005 binnen het Departement Bestuurszaken. Een klachtensysteem voor minderjarigen in de hulpverlening dient echter verder te gaan dan bestuurskundige aspecten. De klachten hebben immers betrekking op zaken met een grote impact op het leven van de betrokken jongeren. Men zou het Nederlandse systeem kunnen overnemen, waarbij er voor een aantal instellingen per regio een externe klachtencommissie is en de jongere wordt bijgestaan door een vertrouwenspersoon van het AKJ. De belangrijkste taak van de vertrouwenspersoon is bemiddelen en het vertalen van de klacht van de jongere naar de hulpverleners of de externe klachtencommissie. Soms zijn jongeren

in voorzieningen gewoon boos vanwege de plaatsing op zich en is er geen duidelijke klacht. De vertrouwenspersoon heeft ook geregeld gesprekken met de inspectiediensten. Hij suggereert bijvoorbeeld op welke punten de inspectiediensten moeten letten. In Vlaanderen zijn er klachtencommissies, onder meer voor het kwaliteitstoezicht op voorzieningen voor personen met een handicap, maar het zijn interne klachtencommissies geen externe. In de Nederlandse externe klachtencommissie is er een onafhankelijke voorzitter. Als tweede mogelijkheid zou men de JO-lijn kunnen uitwerken als een fundamenteel onafhankelijk extern klachtensysteem, met meer personeel. De JO-lijn zou ook kunnen zorgen voor bemiddelingsgesprekken. Die investering kan renderen op lange termijn.

De heer *Bruno Vanobbergen* heeft begrepen dat men bij de evaluatie van het proefproject vooral wil focussen op het technische aspect van de operatie. Voor de inhoudelijke evaluatie wil het KRC onderzoeken welke knelpunten de vernieuwingsoperatie bevat voor minderjarigen. De participatie van de jongeren moet daarbij centraal staan. Daarvoor zal het KRC samenwerken met de Vlaamse Jeugdraad, met Cachet en met het Netwerk tegen Armoede. Daarmee wil het KRC tegemoetkomen aan de vrees dat vooral kwetsbare kinderen en jongeren uit de boot zullen vallen.

Mevrouw *Inge Schoevaerts* antwoordt dat de ondersteuningscentra Jeugdzorg en de VK's de filters worden naar de gerechtelijke hulp. De vraag rijst waarom twee centra met een vergelijkbare opdracht worden ingeschakeld, namelijk vanuit hun expertise onderzoeken of vrijwillige hulpverlening nog mogelijk is en of er een gevarensituatie is. Het ene centrum beoordeelt de ontwikkeling, terwijl het andere focust op fysiek of psychisch gevaar. De spreker vindt het goed dat er een filter zit in de overgang tussen de vrijwillige en de gerechtelijke hulpverlening, met een taak die sterk lijkt op die van de bemiddelingscommissies. De bemiddelingscommissie is intersectoraal samengesteld. De samenleving kijkt mee of de overstap naar de gedwongen hulpverlening nodig is. In het ontwerp van decreet gaat het om twee centra die de problematiek bekijken vanuit hun expertise, wat toch een verengde kijk is.

Mevrouw *Inge Schoevaerts* heeft vragen bij het werken met twee centra. Zullen aanmelders weten of ze naar een ondersteuningscentrum Jeugdhulp moeten stappen of naar een VK? Er zullen ook samenwerkingsprotocollen worden uitgewerkt. Beide organisaties hebben echter dezelfde functie, zij het vanuit een iets andere invalshoek. Hoe gaan ze informatie delen met elkaar? Wordt dat doorgegeven aan de aanmelder? In de loop van dat proces dreigt men mensen kwijt te spelen.

Mevrouw *Leen Ackaert* ziet twee opties. In de eerste optie zijn het de aanmelders die het eerste gesprek voeren met de minderjarige. Zij zijn al overbelast en de brede instap wordt niet uitgebreid. In de tweede optie is het de jeugdhulpregisseur. Het ontwerp van decreet zegt echter niet dat dit zijn verantwoordelijkheid is. In sommige gevallen behoudt de aanmelder de eindverantwoordelijkheid en in andere gevallen moet de minderjarige zelf zijn eigen regie overnemen. Het is roeien met de riemen die men heeft.

Mevrouw *Mieke Vogels* stelt vast dat er niet meer middelen worden uitgetrokken voor de brede instap. Ook de CLB's krijgen veel bijkomende taken. Ze moeten ook twee heren dienen, namelijk Onderwijs en Welzijn. Welke prioriteiten zullen ze leggen? Minister Smet lijkt het probleem niet te begrijpen. Hij verwijst naar de dertig percent bijkomende rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening maar lijkt niet te beseffen dat dat de CLB's niet zal versterken.

Mevrouw *Katrien Schryvers* antwoordt dat de CLB's al welzijnsopdrachten dienen te vervullen. Ze wijst mevrouw Vogels op de uiteenzetting van de heer Grielens, unaniem namens alle CLB's.

De heer *Bruno Vanobbergen* denkt dat het KRC niet kan oordelen over het aangewezen opstartmoment voor het proefproject. De heer Ternest heeft op dat vlak wel voldoende ervaring.

Mevrouw *Leen Ackaert* vindt dat men moet afstappen van de illusie dat mensen echt volledig geïnformeerd moeten zijn. Er moet wel een instantie zijn waar minderjarigen informatie kunnen vinden over de zaken die hen aanbelangen. Dat is een rol voor de trajectbegeleider.

Katrien SCHRYVERS,
voorzitter

Marijke DILLEN
Helga STEVENS
Sonja CLAES
Mieke VOGELS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AKJ	Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
cgg	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
CIG	centrum voor integrale gezinszorg
ckg	centrum voor kinderzorg en gezinsondersteuning
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
CRZ	Centrale Registratie van Zorgvragen
IROJ	intersectoraal regionaal overleg jeugdhulp
JO-lijn	de informatie- en klachtenlijn van Jongerenwelzijn
KRC	Kinderrechtencommissariaat
LARS	Leerlingenbegeleiding: Administratie en Registratie Systeem
OCJ	ondersteuningscentrum Jeugdzorg
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
Roppov	Regionaal OverlegPlatform Participatie Oost-Vlaanderen
SAR WGG	Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid
TEJO	therapeuten voor jongeren
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VK	vertrouwenscentrum kindermishandeling
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad